

**Mendelova univerzita v Brně
Provozně ekonomická fakulta**

Státní politika v oblasti spotřeby alkoholu

Bakalářská práce

Vedoucí práce:

Mgr. Ing. Nad'a Birčiaková, Ph.D.

Dana Vičarová

Brno 2017

Velice ráda bych touto cestou poděkovala své vedoucí bakalářské práce Mgr. Ing. Nadi Birčiakové, Ph.D., za její vedení a cenné rady, které byly přínosem pro zpracování této práce. Rovněž bych ráda poděkovala své rodině za jejich podporu během celého mého bakalářského studia.

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto práci: **Státní politika v oblasti spotřeby alkoholu** vypracoval/a samostatně a veškeré použité prameny a informace jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím, aby moje práce byla zveřejněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., o vysokých školách ve znění pozdějších předpisů, a v souladu s platnou *Směrnicí o zveřejňování vysokoškolských závěrečných prací*.

Jsem si vědom/a, že se na moji práci vztahuje zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon, a že Mendelova univerzita v Brně má právo na uzavření licenční smlouvy a užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 Autorského zákona.

Dále se zavazuji, že před sepsáním licenční smlouvy o využití díla jinou osobou (subjektem) si vyžádám písemné stanovisko univerzity o tom, že předmětná licenční smlouva není v rozporu s oprávněnými zájmy univerzity, a zavazuji se uhradit případný příspěvek na úhradu nákladů spojených se vznikem díla, a to až do jejich skutečné výše.

V Brně dne 8. května 2017

Abstract

Vičarová, D. State policy in area of alcohol consumption. Bachelor thesis. Brno: Mendel University, 2017.

Bachelor thesis deals with the state of alcohol consumption in the Czech Republic in years 2007 to 2014. Alcohol consumption data are obtained from an official database of the Czech statistical office called Household Budget Survey focusing on households. The factors influencing alcohol consumption are characterized based on household's conditions. The critical factors are found to be household status, type of household, number of children and place of resident. Furthermore, the influence of government regulations on alcohol consumption is analysed in order to provide recommendations for their effective enforcement.

Keywords

alcohol consumption, household, Household Budget Survey, influential alcohol consumption factors, state regulation

Abstrakt

Vičarová, D. Státní politika v oblasti spotřeby alkoholu. Bakalářská práce. Brno: Mendelova univerzita v Brně, 2017.

Bakalářská práce se zabývá posouzením stavu spotřeby alkoholu v České republice v letech 2007–2014. Data o spotřebě alkoholu jsou získána ze Statistiky rodinných účtů, databáze Českého statistického úřadu, která sleduje hospodaření domácností. Na základě analýzy charakteristik domácností jsou v této práci identifikovány faktory, které mají rozhodující vliv na spotřebu alkoholických nápojů. Těmi jsou určeny postavení osoby v čele domácnosti, druh domácnosti, počet dětí a místo bydliště domácnosti. Zároveň je posouzen vliv státních regulací na spotřebu alkoholu a následně uvedena doporučení pro jejich efektivnější provádění.

Klíčová slova

spotřeba alkoholu, domácnost, Statistika rodinných účtů, faktory ovlivňující spotřebu alkoholu, státní regulace

Obsah

1	Úvod	11
2	Cíl práce	12
3	Literární přehled	13
3.1	Chování spotřebitele na trhu s alkoholem.....	13
3.1.1	Faktory ovlivňující spotřebu alkoholu.....	13
3.1.2	Spotřebitel alkoholu.....	14
3.1.3	Problémové chování spotřebitele alkoholu	14
3.2	Spotřeba alkoholu	15
3.3	Dopady konzumace alkoholu na společnost.....	16
3.4	Státní regulace alkoholu	18
3.4.1	Národní legislativní úprava problematiky alkoholu.....	18
3.4.2	Regulace požívání alkoholu územně samosprávnými celky	19
3.4.3	Prevence a mediální kampaně	20
3.4.4	Protidrogová politika státu	21
4	Metodika	22
5	Vlastní práce	25
5.1	Spotřeba alkoholu	25
5.2	Porovnání podle druhu alkoholického nápoje.....	29
5.2.1	Spotřeba piva.....	29
5.2.2	Spotřeba vína	30
5.2.3	Spotřeba lihovin a ostatních alkoholických nápojů.....	31
5.2.4	Místo spotřeby alkoholických nápojů	32
5.3	Charakteristika domácností spotřebovávajících alkohol	35
5.3.1	Postavení osoby v čele.....	35
5.3.2	Druh domácnosti.....	38
5.3.3	Děti a jejich vliv na spotřebu alkoholu.....	41
5.3.4	Spotřeba alkoholických nápojů dle místa bydliště domácností.....	43

5.4	Vliv státních regulací na spotřebu alkoholu domácnostmi.....	47
6	Diskuze	50
7	Závěr	52
8	Literatura	54
9	Seznam obrázků	57
10	Seznam tabulek	58

1 Úvod

Spotřeba domácností zahrnuje veškeré výdaje domácností na zboží a služby a vedle investičních výdajů, vládních výdajů a čistého exportu je jednou ze složek hrubého domácího produktu (HDP). Při zvyšování všech těchto složek dochází současně k růstu HDP, což se pozitivně odráží v ekonomické prosperitě a blahu země.

Do celkové spotřeby domácností se řadí rovněž výdaje domácností na nákup alkoholických nápojů. Ironií ovšem je, že s růstem těchto výdajů na alkoholické nápoje by se celková spotřeba jako součást HDP zvětšovala, a tudíž z hlediska ekonomiky by země měla být výkonnější. Současně by docházelo i k růstu životní úrovně obyvatel. V praxi tomu tak ovšem není.

Dopady nadměrné konzumace alkoholu působí na společnost značně negativně a lze je pozorovat v mnoha oblastech. Ať už se jedná o narušení společenského a rodinného prostředí, kdy kvůli opilcům dochází k nejrůznějším potyčkám, destrukci mezilidských vztahů, četným ublížením na zdraví i ničení cizího majetku. Komplikace rovněž nastávají ve veřejném prostředí, kde například dochází k dopravním nehodám způsobeným pod vlivem alkoholu nebo narušování veřejného pořádku v obcích. Dodatečně tak státu z těchto důvodů vznikají náklady.

Přesto alkohol v České republice patří mezi nejvíce tolerované návykové látky. Jedním z důvodů tolerance může být i ten fakt, že pro stát z prodeje alkoholu plynou určité výnosy – například v podobě spotřební daně či DPH, které z hlediska státního rozpočtu představují snadno predikovatelný a téměř neměnný finanční zdroj (Bakeš a kol., 2009).

Na druhé straně však tyto daně lze považovat za motivující nástroj, kterým se stát snaží vést své občany k zdravějšímu životnímu stylu a péči o zdraví obyvatelstva jako celku tím, že na alkoholické produkty uvaluje daně, čímž zvyšuje jejich cenu (Hubinková, 2008).

Otázkou tedy zůstává, do jaké míry a jak je pro stát výhodné trh s alkoholem regulovat. Zda právní předpisy týkající se prodeje a konzumace alkoholu jsou dostatečné a zda jsou státními orgány řádně prováděny a také kontrolovány.

2 Cíl práce

Hlavním cílem této bakalářské práce je zhodnocení spotřeby alkoholu v České republice a zjištění, zda právní regulace upravující problematiku alkoholu mají vliv na jeho spotřebu. Pro zdárné splnění hlavního cíle je nutno provést následující dílčí cíle:

- sledování vývoje spotřeby alkoholu domácnostmi v České republice v letech 2007–2014 prostřednictvím agregace potřebných údajů ze Statistiky rodinných účtů, databáze Českého statistického úřadu,
- identifikaci faktorů majících vliv na spotřebu alkoholických nápojů pomocí charakteristiky domácností vykazující tuto spotřebu,
- pozorování dopadů státních regulací na spotřebu alkoholu skrze vydané novelizace zákona týkajícího se alkoholové problematiky.

3 Literární přehled

3.1 Chování spotřebitele na trhu s alkoholem

Za jeden z nejdůležitějších faktorů, které mohou ovlivnit spotřebitele a jeho nákupní chování, lze považovat domácnost, ve které daný spotřebitel žije (Hoyer, 2013). Struktura a výše spotřebních výdajů se u jednotlivých domácností liší právě v závislosti na jejím složení. Vliv má jednak pohlaví členů domácnosti, dále jejich věk, povolání, vzdělání, ale např. i role, kterou daný spotřebitel v domácnosti zastává. Odlišnosti vznikají rovněž kvůli rodinnému stavu – např. svobodný muž v porovnání se ženatým utrací více peněz za alkohol, oblečení či auta. Důležitou roli také sehrává společenská třída, do které se spotřebitel řadí. S ní může rovněž souviset i příjem domácnosti a jeho následné využití. Podstatný je rovněž fakt, zda je domácnost bezdětná nebo ji tvoří i děti, popř. kolik.

Ve spotřebním chování člověka se rovněž může odrážet i vliv kultury (zejména jako způsob chování a jednání), a také soubor hodnot, který je pro každou kulturu specifický (Hubinková, 2008). Jedinec od jedince pak přikládá různou váhu jednotlivým hodnotám, které ale jsou značně determinovány kulturou a společností, v níž člověk žije a od níž rovněž hodnoty přebírá, aby „zapadl“. Někdo klade větší důraz na klidný rodinný život, jiný člověk preferuje především zdraví a životní styl, jiný kupř. si „užívá života“ a svobody. Na využití peněžních prostředků má rovněž vliv i víra. Je např. všeobecně známo, že hinduisté nejedí hovězí, zatímco arabské kultury nekonzumují vepřové maso či alkoholické nápoje.

3.1.1 Faktory ovlivňující spotřebu alkoholu

Základním faktorem ovlivňujícím konzumaci alkoholu je jeho chuť – řada spotřebitelů alkohol užívá právě jen kvůli tomu, že jim jednoduše chutná. Mezi další aspekty, které mohou motivovat k užívání alkoholických nápojů, lze zařadit vyvolání stavu euforie, pocit dodání sebevědomí, zvědavost (zejm. v útlém věku) a v neposlední řadě též možný útek od reality, depresí, únavy či bolesti (Hubinková, 2008). Alkohol je současně užíván jak k oslavě úspěchů, tak i překonání vlastních neúspěchů. Ve společnosti je pak konzumace alkoholu mnohem více tolerována, když pije muž. Ženy možná i právě proto alkohol užívají spíše v soukromí.

Koukolík (2016) za hlavní důvod užívání alkoholu a jiných návykových látek považuje slast. Z psychologického hlediska lze mluvit i o odměně. Vlivem navozené slasti často dochází k chybné interpretaci vnímání sebe samého, ale i okolního prostředí. Často se jedná o chybné vnímání vyšší tělesné zdatnosti, nebo uvedení do harmonického pocitu, že svět je v pořádku.

U dospívajících má vliv na užívání alkoholu především jejich vzdělání, výchova, ale i sociální a rodinné prostředí v němž žijí (Chomynová, 2014). Vzdělání rodičů sehrává důležitou roli u konzumace návykových látek – lze pozorovat pozitivní vztah mezi vyšším vzděláním rodičů a menší konzumací alkoholických nápojů u jejich dětí. Nezanedbatelný vliv má současně i složení rodiny a její změny. Děti jsou na

změny ve struktuře rodiny citlivé a mohou je promítat do jejich spotřebního chování, kdy děti vyrůstající v úplných rodinách tolik netíhnou k užívání návykových látek a opíjení se ve srovnání s jejich vrstevníky z rozvrácených či neúplných rodin. Zajímavým faktorem může být i vliv ekonomické situace rodiny na užívání alkoholu, jehož nadměrná míra konzumace byla častěji vyzorována u dětí z ekonomicky lépe zabezpečených rodin.

3.1.2 Spotřebitel alkoholu

Mezi projevy užívání alkoholu Hubinková (2008) řadí nervozitu, deprese či únavu. Na pracovišti se pak může projevovat ve snížení koncentrace pracovníka, odkládání povinností, poklesu pracovního tempa, někdy může docházet též ke stranění se od ostatních spolupracovníků a svých nadřízených.

V rámci genderového srovnání konzumace alkoholu jsou ženy častějšími konzumenty vína (bílého i červeného), zatímco muži spíše holdují pivu a lihovinám (Stříteský, 2015) a celkově v pití alkoholu převažují nad ženami. Pro obě pohlaví je stěžejním důvodem konzumace chuť, pro ženy navíc představuje alkohol ve společnosti i nutnost. Co se týče českého nejoblíbenějšího alkoholického nápoje – piva – je možné sledovat rovněž rozdíly ve spotřebním chování u obou pohlaví. Zatímco muži preferují točené pivo před lahvoým, ženy reagují opačně. Muži rovněž tráví mnohem více volného času navštěvováním hospody ve srovnání se ženami.

3.1.3 Problémové chování spotřebitele alkoholu

Užívání určitého produktu může u některých spotřebitelů přerůst až v závislost. Podle Hoyera (2013) jde o nadměrnou spotřebu, která u jedince vytváří pocit nutkání k užívání, často vlivem chemické závislosti. Taková úroveň spotřeby je nebezpečná a nemusí nutně škodit pouze závislému jedinci, ale jeho vliv dopadá i na jeho okolí. Vznikají závislosti především na drogách, cigaretách, alkoholu, ale i výherních automatech nebo kurzovém sázení.

Mezi faktory, které mohou mít vliv na vznik závislosti člověka na návykových látkách, Kalina a kol. (2015) mj. řadí:

- stres,
- nezralost organismu (kdy v období dospívání člověk zkouší nové věci a riskuje, což ale do budoucna může mít velké důsledky),
- pohlaví (ženy jsou v porovnání s muži citlivější na působení návykových látek na lidský organismus).

Koukolík (2016) jmenuje řadu faktorů, které mohou mít podíl na vzniku závislosti – tedy neodolatelném nutkání návykovou látku užívat. Řadí mezi ně: genetiku (která představuje až 50% hrozbu), stav vyspělosti organismu, vliv okolního sociálního prostředí (stres, dostupnost návykových látek, tlak či napodobování vrstevníků), ale rovněž druh užívané návykové látky, který determinuje rychlost návyku.

V souvislosti s přemírou konzumace alkoholu se hovoří o tzv. „binge drinking“. Hoyer (2013) uvádí, že jde o konzumaci více jako pěti drinků během jedné konzumní epizody. „Alkoholový binge“ definuje rovněž Kalina a kol. (2015, str. 141), který jej navíc genderově rozlišuje – pro ženu představuje vypití čtyř drinků (kde „drink = 7–10 g 100% alkoholu“), pro muže pak o jeden drink navíc, a to během dvou hodin. Tento problémový jev se netýká pouze dospělých, ale lze na něj často narazit i u mladistvých. Chomynová (2014) upozorňuje na zkušenosti s „binge drinking“ u 53 % šestnáctiletých studentů, z nichž častěji nárazové pití uvádí chlapci.

Hoyer (2013) uvádí, že vedle závislosti je dalším typem spotřebitelského chování, které lze rovněž označit za deviantní, také nelegální užívání produktů (jako jsou drogy, tabák, alkohol aj.) mladistvými. Ti jsou vyloučeni ze spotřeby těchto produktů kvůli jejich nízkému věku, nicméně mladiství často těchto zákazů nedbají. Velkou roli vzhledem k jejich spotřebitelskému chování sehrávají rodiče a vrstevníci, po nichž děti zvyky často přebírají a jimž se chtějí vyrovnat. Alkohol na mladistvé útočí také skrze reklamy na alkoholové produkty v televizi, filmech, časopisech apod. Přestože tyto reklamy na ně primárně necílí a vyzývají k zodpovědnému pití, zvyšují povědomí mladistvých o těchto výrobcích, a tak se do budoucna zvyšuje šance, že i oni se stanou konzumenty těchto výrobků.

3.2 Spotřeba alkoholu

Alkohol patří mezi nejrozšířenější, nejtolerovanější a také jednu z nejrizikovějších (jak pro samotného jedince, tak i pro společnost) návykových látek v mnoha zemích, včetně České republiky (Kalina, 2015).

Důležitost této problematiky si uvědomují státy napříč světem i nadnárodní organizace, které zbrojí proti nadměrné konzumaci alkoholu. Jednou z takových je Světová zdravotnická organizace (WHO), pro kterou alkohol představuje jednu ze tří klíčových hrozeb týkajících se veřejného zdraví (World Health Organization Regional Office for Europe, 2012). WHO dále poukazuje na to, že ačkoli alkohol užívá pouze polovina světové populace, jde o světově třetí nejčastější příčinu špatného zdravotního stavu a předčasně smrti u lidí.

Další organizací, která zkoumá mj. spotřebu alkoholu v jejích členských zemích, je Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Na základě vypracovaných statistik, OECD (2016) uvádí, že Česká republika patří mezi členské státy, které vykazují nejvyšší hodnoty spotřeby alkoholických nápojů. Dalšími zeměmi, v nichž je úroveň spotřeby této návykové látky rovněž vysoká, jsou Rakousko, Estonsko a Francie. V těchto zemích dospělý člověk ročně zkonsumuje více než 11,5 litrů alkoholu, přitom v členských zemích OECD se průměrná roční spotřeba alkoholu pohybuje na úrovni 8,9 litrů na osobu.

Užívání alkoholu se netýká pouze dospělých lidí. Trendem posledních deseti let je zvyšující se spotřeba rovněž u dospívajících jedinců, a to i přestože jsou si vědomi rizik při jeho pravidelné konzumaci. Mladiství vnímají alkohol jako relativně volně dostupný, a není tudíž pro ně problém si jej opatřit. Z Evropské školní studie o alko-

holu a jiných drogách (Chomynová, 2014) dále vyplývá, že v roce 2011 požilo alkohol v nadměrné míře celkem 21 % dotazovaných šestnáctiletých studentů. (Nadměrnou mírou se zde rozumí jednorázové vypití více jako 5 sklenic – též tzv. „binge drinking“ – a to třikrát a častěji za posledních 30 dní. Za sklenici je pak považováno půl litru piva, cideru či alkoholizovaných limonád, dva decilitry vína nebo pět centilitrů lihoviny.) Jde o zcela alarmující fakt, zvláště s ohledem na to, že pro dospívající by alkohol do dovršení 18 let vůbec neměl být dostupný. Navíc necelých 60 % studentů uvedlo, že užilo alkohol více jak 20krát, a tak je dokonce možné je označit za pravidelné konzumenty alkoholu.

Tab. 1 Frekvence konzumace alkoholu u šestnáctiletých studentů (v %)

Alkohol v životě	Celkem	Z toho	
		chlapci	dívky
Nikdy	2,1	2,3	2,0
1–2krát	5,4	4,5	5,4
3–5krát	8,4	6,8	8,4
6–9krát	9,5	7,4	9,5
10–19krát	16,3	13,2	16,3
20–39krát	17,7	15,9	17,7
40 a vícekrát	40,6	49,9	40,6

Zdroj: Chomynová, 2014

3.3 Dopady konzumace alkoholu na společnost

Nadměrná konzumace alkoholu má za následek řadu negativních dopadů jak na samotného jedince, tak i na společnost. Častou a nepřiměřenou konzumací alkoholických nápojů dochází ke zhoršování zdravotního stavu člověka, které může končit až předčasnou smrtí. Ze zdravotního hlediska je předčasná smrt nejčastěji způsobena onemocněním kardiovaskulárního systému a nádorovým onemocněním (OECD, 2016), přičemž ale tyto choroby jsou zásadně negativně ovlivňovány nadměrnou konzumací alkoholu. Neblahé dopady však můžeme pozorovat i v oblasti sociální či ekonomické. V souvislosti s pravidelným užíváním alkoholu se často hovoří též o násilí, vandalismu, kriminalitě a rovněž o kouření a užívání nelegálních drog.

Alkohol stále platí (spolu s užíváním tabáku) za nejčastěji užívanou návykovou látku a společnost se stává vůči jeho konzumaci stále benevolentnější. Mravčík a kol. (2016) uvádí, že v České republice konzumuje rizikové množství alkoholu 7,2 % populace, což představuje asi 640 tisíc osob. Denní nebo téměř denní konzumaci alkoholu vykazuje dokonce 12,5 % populace, přičemž výraznější podíl nesou muži. V roce 2014 pak činily státní výdaje ze zdravotního pojištění na léčbu poruch způsobených alkoholem 1,062 mld. Kč.

Konzumace alkoholu však nemusí nutně ublížit pouze jedinci, který jej požívá. Jednou z takových oblastí, kde požití alkoholu může způsobit škody na vlastním i cizím lidském zdraví je doprava. V České republice platí úplný zákaz řízení pod vlivem, tedy nulová tolerance alkoholu v krvi během řízení. Tento zákaz ovšem není vždy dodržován. Jen v roce 2015 bylo podle statistik nehodovosti Policie České republiky (2016) způsobeno 4 544 dopravních nehod v opilosti, které naneštěstí v 62 případech skončily smrtí.

Tab. 2 Dopravní nehody zaviněné pod vlivem alkoholu a jejich následky

rok	počet nehod	usmrceno	těžce zraněno	lehce zraněno
2006	6 807	42	314	2 567
2007	7 466	36	343	2 670
2008	7 252	80	369	2 603
2009	5 725	123	376	2 282
2010	5 015	102	315	1 976
2011	5 242	89	378	2 323
2012	4 974	45	317	2 208
2013	4 686	52	237	2 069
2014	4 637	63	281	2 085
2015	4 544	62	251	2 016

Zdroj: Policie České republiky, 2016

Z uvedené tabulky 2 vyplývá, že v průběhu posledních deseti let se počet dopravních nehod způsobených v opilosti snižuje. V roce 2015 rovněž došlo k nejmenšímu počtu způsobených nehod za posledních deset let od roku 2005. Počet usmrcených osob však podobně sestupný trend nevykazuje.

Vedle dopravních nehod z nedbalosti je bezproblémové mezilidské soužití narušováno rovněž trestnými činy páchanými pod vlivem alkoholu. V roce 2015 jich bylo objasněno celkem 14 500, na nichž se ze 49 % podílely trestný čin ohrožení pod vlivem návykových látek a trestný čin opilství (Mravčík a kol., 2016).

Za trestný čin je rovněž považováno podání alkoholu nezletilým, které jeho častým opakováním může vést až k rozvoji závislosti na alkoholu již útlém věku. Kromě negativního vlivu na mravní, fyzický a rovněž i psychický rozvoj samotného dítěte Fryšták a kol. (2015) jmenuje rovněž značný sociální dopad, jelikož je ohroženo veřejné zdraví společnosti. Mravčík a kol. (2016) uvádí za rok 2015 celkem 97 odhalených trestných činů podání alkoholu dítěti, přičemž dodává, že velké množství těchto trestných činů není často zjištěno a následně ani postihováno.

Alkohol a závislost na něm mohou být rovněž důvodem k rozvratu manželství. V tuzemsku došlo v roce 2015 podle Českého statistického úřadu (2016) k 322 rozvodům, jehož příčinou byl alkoholismus na straně muže, a ke 144 rozvatům manželství z důvodu alkoholismu u ženy.

3.4 Státní regulace alkoholu

Základní pramen úpravy prodeje a podávání alkoholu v České republice představuje zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů. Jde o primární legislativní rámec upravující konzumaci, prodej a podávání alkoholu.

Problematika požívání alkoholu se rovněž týká i dalších právních předpisů jako např. zákoníku práce (zákon č. 262/2006 Sb.). V rámci výkonu povolání je nezbytné dodržovat bezpečnostní opatření a dle § 106 odst. 4 písm. e) zákoníku práce nesmí zaměstnanec požívat alkohol či jiné návykové látky v pracovní době na pracovišti či mimo něj. (Výjimku by v tomto případě tvořili zaměstnanci, kde požívání alkoholu je součástí výkonu jejich povolání – degustátor vín apod.) Zaměstnanci se pod vlivem alkoholu vůbec nesmí na pracovišti zdržovat a rovněž mohou být na pracovištích kontrolováni, zda nejsou pod vlivem. V konečném důsledku může být porušení těchto povinností důvodem pro rozvázání pracovního poměru, čímž klesá sociální i ekonomické uplatnění zaměstnance ve společnosti a problémy s návykovými látkami se mohou prohlubovat.

3.4.1 Národní legislativní úprava problematiky alkoholu

V České republice za hlavní legislativní předpis, upravující problematiku alkoholu, platí zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami. Tento zákon především deklaruje:

- podmínky, omezení a zákaz prodeje a podávání alkoholických nápojů,
- povinnosti osob, které alkoholické nápoje prodávají,
- opatření k prevenci a eliminaci škod způsobených alkoholem,
- orgány činné v provádění protidrogové politiky (jejíž cílem je snižovat dostupnost, užívání alkoholu a jiných návykových látek a mírnit vzniklé škody),
- kontrolní orgány, správní delikty a sankce za nedodržování podmínek.

V rámci tohoto zákona je jasně definován pojem alkoholický nápoj. Tímto pojmem se rozumí víno, pivo, lihovina a dále všechny nápoje, které obsahují více než 0,5 objemového procenta alkoholu.

Zákon rovněž definuje škodlivé užívání a škody působené tabákem, alkoholem a jinými návykovými látkami. Škodlivé užívání představuje takovou spotřebu, která svou úrovní poškozují lidské fyzické či psychické zdraví. Škody způsobené užíváním

alkoholu a jiných návykových látek jsou vedle škod na lidském zdraví dále sociální problémy (jako jsou problémy v rodině, snížení pracovního výkonu či ztráta zaměstnání), ekonomické škody (např. pokles příjmů domácnosti vlivem ztráty zaměstnání) a v neposlední řadě též související kriminalita.

Prodej a podávání alkoholických nápojů

Základním omezením při prodeji alkoholických nápojů je věk osoby – nezletilé osobě (mladší 18 let) není možné alkohol prodávat či podávat. Nezletilá osoba rovněž nesmí prodávat alkoholické nápoje. (Výjimku v tomto případě podle § 11 odst. 2 zákona č. 379/2005 Sb., tvoří osoby, které by se touto činností připravovaly na výkon svého budoucího povolání, jako jsou např. číšníci či kuchaři.)

Zákon č. 379/2005 Sb., rovněž stanovuje místa, kde je možné alkoholické nápoje prodávat. Jedná se především o stravovací a ubytovací zařízení, specializované prodejny a prodejny potravin. Z důvodu věkového omezení dostupnosti alkoholu zákon zakazuje prodej a podávání alkoholických nápojů ve školách, školských zařízeních (např. školních jídelnách a družinách) a rovněž na akcích určených pro nezletilé osoby.

Všechna místa, kde jsou alkoholické nápoje prodávány, musí být zřetelně doplněna o černý text na bílém pozadí, který výslovně zakazuje prodej alkoholických nápojů osobám mladším 18 let.

Kontrola a sankce

V § 24 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, je stanoveno, které orgány zodpovídají za kontrolu plnění povinností uložených v tomto zákoně. Mezi tyto činné orgány patří především Policie České republiky, obecní policie, obec v rámci přenesené působnosti a rovněž Česká obchodní inspekce (ČOI).

Porušení zákazu či povinností z tohoto zákona vyplývajících pak představuje správní delikt, za který obec či ČOI ukládá sankce. Provozovateli (definovaném v § 2 zákona č. 379/2005 Sb.) lze uložit sankci, kterou je pokuta – fyzické osobě do výše 50 000 Kč, právnické osobě až do výše 500 000 Kč – nebo zákaz činnosti, a to na dobu až dvou let.

3.4.2 Regulace požívání alkoholu územně samosprávnými celky

Každá obec, jakožto základní územní samosprávný celek, je v České republice v rámci své samostatné působnosti dle § 10 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), zmocněna k vydávání obecně závazných vyhlášek. Tyto obecně závazné vyhlášky slouží k zajištění ochrany životního prostředí, dále čistoty veřejného prostranství a ulic, a rovněž k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku v obcích.

Chápání veřejného pořádku se liší obec od obce. Co pro některou obec může znamenat narušení veřejného pořádku, pro jinou znamenat nemusí. Záleží zde

zejména na sociálních, politických a dále i hospodářských poměrech v obci (Kouřelka, 2009).

Obec tudíž může upravovat (zakázat či omezit) prodej, podávání i konzumaci alkoholických nápojů při pořádání různých společenských, kulturních a sportovních akcí, aby nedošlo k ohrožení veřejného pořádku osobami pod vlivem alkoholu. (Toto zmocnění pro vydání obecně závazné vyhlášky je rovněž upraveno v § 13 zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami.) V obecně závazné vyhlášce, která zakazuje či omezuje prodej, konzumaci či podávání alkoholických nápojů, se stanoví, pro který den nebo hodinu a pro která místa daná omezení platí.

3.4.3 Prevence a mediální kampaně

Podpůrným nástrojem legislativního rámce při omezování konzumace alkoholických nápojů mohou např. být i nejrůznější kampaně a akce zaměřené na prevenci. V roce 2012–2014 byly v České republice realizovány např. kampaně s názvem (Mravčík a kol., 2016; Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2015):

- „Řídím, piju nealko pivo“ či „Zastav jízdu smrti“, které probíhaly pod záštitou oddělení Ministerstva dopravy BESIP (Bezpečnost silničního provozu), pro prevenci užívání alkoholu za volantem.
- „Z hlouposti do závislosti“ – tato kampaň se snažila o osvětu společnosti v oblasti nepříznivých účinků alkoholu a tabáku a nabídla pomocnou ruku závislým na těchto látkách
- „Suchej únor“ – jde o kampaň zaměřenou především na mužské pokolení, snažící se namotivovat muže k nižšímu užívání alkoholu.
- „Voda nebo alkohol“ připravena vodáckými organizacemi se snažila zdůraznit nebezpečí spojená s konzumací alkoholických nápojů při vodáckých plavbách, při nichž alkohol vystupuje jako oblíbený doprovodný prvek, avšak může způsobit značné (často i tragické) nehody.
- „Respektuj 18“ – ta cílila především na změnu benevolentního přístupu společnosti k užívání alkoholických nápojů nezletilými.

Zajímavou akcí spojenou s prevencí požívání alkoholu jsou tzv. „opilé brýle“. V rámci této akce si zájemce může vyzkoušet, jak těžké je zvládnutí nejrůznějších úkonů ve stavu opilosti, který brýle vyvolávají (Mravčík a kol., 2016; Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti, 2015). Podobný simulační projekt s názvem „Řídím bez opice“, který v roce 2015 realizovala Policie ČR, se snažil veřejnosti přiblížit obtížnost řízení automobilu pod vlivem alkoholu. Vedle kampaní a podpůrných projektů vzniklo v České republice rovněž fórum Pij s rozumem (s webovými stránkami www.pijsrozumem.cz a www.pobavmeseoalkoholu.cz), jehož cílem byla osvěta dětí, ale i jejich rodičů a učitelů v oblasti škodlivosti požívání alkoholu dětmi.

3.4.4 Protidrogová politika státu

Protidrogová politika představuje souhrn preventivních, společenských, regulatorních a kontrolních opatření a vzdělávací osvěty, které provádí vláda v oblasti užívání legálních i ilegálních drog a rovněž gamblerství (Vláda ČR, 2016). Jejím hlavním cílem je minimalizace rizik a škod, které ve společnosti návykové látky působí. Hlavním vykonatelem protidrogové politiky v zemi je vláda. Protidrogová politika je uskutečňována jak na národní úrovni (kde ji provádí Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky), tak i na úrovni územní – krajské či obecní.

Ze zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, vyplývá, že na krajské (resp. místní) úrovni je protidrogová politika realizována krajským (resp. místním) protidrogovým koordinátorem. Jeho hlavní náplní činnosti je součinnost při uskutečňování protidrogové politiky, kooperace se státními i nestátními subjekty zabývající se danou problematikou, plnění úkolů protidrogové politiky, které vyplývají z krajských strategií (popř. místních plánů) a jejich následná kontrola.

Hlavním strategickým předpisem protidrogové politiky je Národní strategie protidrogové politiky na období 2010–2018, na niž navazují čtyři akční plány, týkající se jednotlivých odvětví problematiky protidrogové politiky – ilegálních drog, tabáku, alkoholu a hazardních her (Mravčík a kol., 2016).

V roce 2015 činily podle Mravčíka a kol. (2016) výdaje ze státního rozpočtu na protidrogovou politiku celkem 1,1665 miliardy korun, výdaje z místních rozpočtů pak více než 268 milionů korun (z toho podstatnější podíl nesly kraje s částkou 198,3 milionů korun).

4 Metodika

V této bakalářské práci bude sledován vývoj spotřeby alkoholických nápojů českými domácnostmi, a to v letech 2007–2014. Základní zdroj dat představuje Statistika rodinných účtů za sledované období získaná z Českého statistického úřadu (ČSÚ).

Statistika rodinných účtů (SRÚ) poskytuje informace o hospodaření domácností – zobrazuje výši příjmů i výdajů a bere rovněž ohled na jejich strukturu (ČSÚ², 2017). Statistika rodinných účtů je prakticky jediným informačním zdrojem vztahu mezi příjmy a výdaji domácností. Údaje o spotřebních odlišnostech u různých domácností nelze získat z jiných zdrojů. Vzhledem k omezené velikosti zpravodajského souboru sledovaných domácností je ale relativně omezena míra generalizace údajů na celou populaci.

Základní jednotkou zpravodajského souboru je hospodařící domácnost. Tímto pojmem se označuje soubor osob, které spolu bydlí a zároveň se i společně podílí na úhradě výdajů domácnosti. Většinou se jedná o rodinu, nicméně hospodařící domácnost může tvořit i jednotlivec.

Šetření je prováděno na základním souboru, který obsahuje 3000 domácností. Ty jsou vybírány záměrným kvótním výběrem, díky čemuž je možné stanovit složení zpravodajského souboru domácností tak, aby odpovídalo celkové struktuře domácností v zemi.

Základní výběrový znak představuje skupina domácnosti. Ta je odvozena od ekonomické aktivity domácnosti a rovněž od postavení v zaměstnání osoby v čele domácnosti (v úplných rodinách jde vždy o muže, v neúplných rodinách o rodiče a v domácnostech, v nichž nejsou rodinné vztahy, se jedná o osobu s nejvyšším příjmem).

Do roku 2010 byl rovněž součástí výběru tzv. doplňkový soubor. Doplňkový soubor o 400 domácnostech měl zabezpečovat údaje o rodinách s dětmi a minimálními příjmy. Nicméně od roku 2011 doplňkový soubor již není součástí, a tak není zajištěna dostatečná reprezentativnost údajů těchto domácností.

Data jsou od domácností získávána skrze „Deník zpravodajské domácnosti“, kam se na denní bázi zapisují veškeré peněžní i naturální toky domácnosti – příjmy a výdaje. Domácnosti se účastní zpracovatelského souboru po celý rok (pokud nastane situace, která by zapříčinila změnu klíčových výběrových charakteristik, pro kterou byla vybrána) a za řádně vyplněný deník je jim vyplácena náležitá peněžitá odměna. Zjišťovaným předmětem jsou tedy veškeré výdaje, spotřeba a příjmy všech členů dané domácnosti. Dále také údaje o složení domácnosti, místě a typu bydlení, vybavenosti bytu apod. Zjištěné měsíční údaje následně slouží pouze pro statistické zpracování.

V souvislosti se vstupem České republiky do EU byla v metodice Statistiky rodinných účtů provedena změna klasifikace výdajových položek. Ty jsou členěny podle „Klasifikace individuální spotřeby podle účelu“ – česká verze mezinárodního standardu COICOP – jenž mají zajistit mezinárodní srovnání členských zemí.

Rozdělení výdajových položek Statistiky rodinných účtů je následující:

- 01 – potraviny a nealkoholické nápoje (př. pekárenské výrobky, maso, ryby, mléčné výrobky, ovoce, zelenina, cukr, káva, čaj, minerální vody apod.)
- **02 – alkoholické nápoje a tabák** (pivo, víno, lihoviny, tabákové výrobky)
- 03 – odívání a obuv (př. oděvy, textilní galanterie, obuv aj.)
- 04 – bydlení, voda, energie, paliva (nájemné, údržba a drobné opravy, energie, plyn, vodné atd.)
- 05 – bytové vybavení, zařízení domácnosti (př. nábytek a zařízení, přístroje, spotřebiče, nádobí, nářadí apod.)
- 06 – zdraví (léčiva, ambulantní a ústavní zdravotní péče)
- 07 – doprava (př. nákup osobních dopravních prostředků a jejich provoz, dopravní služby)
- 08 – pošty a telekomunikace (poštovní služby, telefonní a telefaxová zařízení a služby atd.)
- 09 – rekreace a kultura (televize, rádia, fotoaparáty, osobní počítače, hudební nástroje, hry, hračky, sportovní náčiní a vybavení, kina, divadla, koncerty, knihy, dovolená apod.)
- 10 – vzdělávání (předškolní a základní, střední, pomaturitní, vysokoškolské aj.)
- **11 – stravování a ubytování** (stravovací služby, ubytovací služby)
- 12 – ostatní zboží a služby (př. osobní péče, pojištění, sociální péče apod.)

V rámci této bakalářské práce budou brána ve zřetel pouze data skupiny 02 (a to jenom ta, která se týkají alkoholických nápojů) a skupiny 11 (kde bude zkoumána spotřeba alkoholu v zařízeních stravovacích služeb jako jsou restaurace, kavárny, bary a jiné).

Z mikrodat uvedených ve Statistice rodinných účtů byla agregována data vždy podle zjišťovaného účelu na jednotku, kterou představuje domácnost. Sumarizovaná data spotřeby alkoholických nápojů za celý rok jsou nejprve uvedena za celé sledované období 2007 až 2014. Pro krajní roky tohoto období (tedy roky 2007 a 2014) jsou následně provedena hlubší zjištění o spotřebě alkoholických nápojů domácnostmi. Ta poslouží k zjištění faktorů, majících vliv na spotřebu alkoholu a zároveň na nich bude možné sledovat i preference konzumace alkoholu.

V tabulce 3 je uveden počet domácností, které ve sledovaném období 2007 až 2014 uvedly konzumaci alkoholických nápojů podle SRÚ.

Tab. 3 Počet domácností konzumujících alkohol ve výběru SRÚ

rok	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
počet domácností	3230	3169	3078	3120	2814	2810	2818	2811

Zdroj: SRÚ ČSÚ

V bakalářské práci je rovněž posouzen vliv regulací na spotřebu alkoholických nápojů. Je porovnána spotřeba alkoholických nápojů na osobu v souvislosti s novelizacemi právního předpisu (zákon č. 379/2005 Sb.) a následně posouzeno, zda spotřebitelé na tyto novelizace reagují.

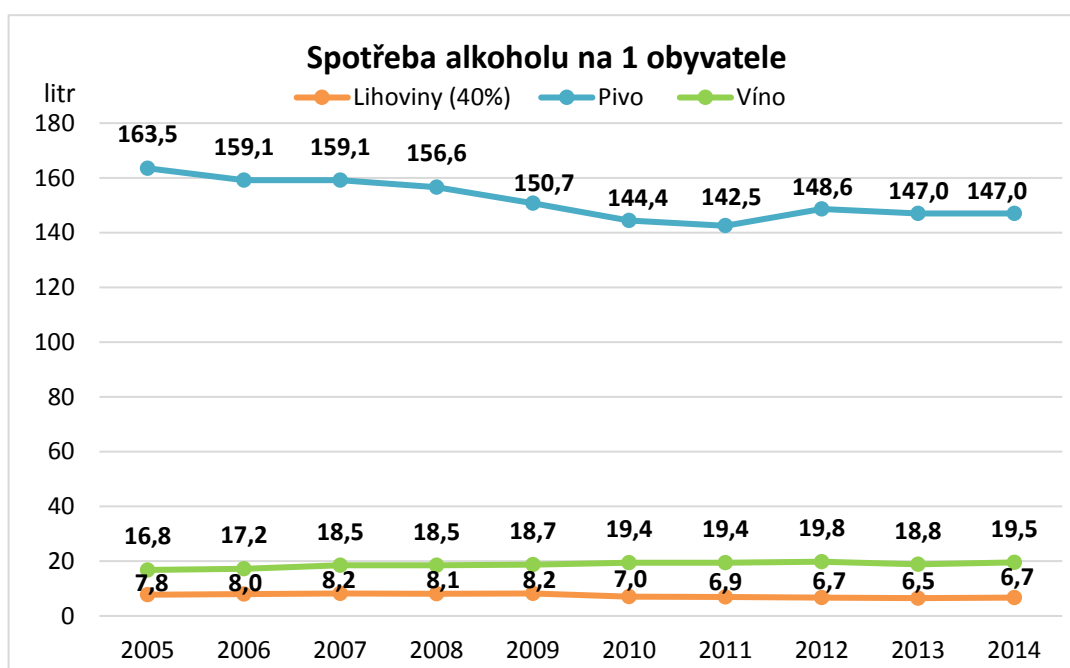

5 Vlastní práce

5.1 Spotřeba alkoholu

Spotřeba alkoholu představuje celosvětový problém, který se týká jak samotných spotřebitelů, tak i jejich okolí. Přiměřená míra alkoholu může být pro člověka zdraví prospěšná (např. blahodárné účinky na krevní oběh má červené víno; v pivu lze nalézt vitamín B). Na druhou stranu však alkohol může působit značné škody na lidském zdraví, a to, pokud je konzumován často a ve velké míře. Státu pak kromě přínosů ve formě vybírané spotřební daně a daně z přidané hodnoty vznikají rovněž velké náklady na škody způsobené konzumací alkoholu (výdaje na zdravotní služby, udržování pořádku, oprava veřejného majetku aj.). Státy si vedou statistiky konzumace alkoholických nápojů, aby mohly pozorovat vývoj jejich spotřeby a na jejím základě následně upravovat a koordinovat státní politiku.

Český statistický úřad sleduje mj. spotřebu obyvatelstva v nejrůznějších odvětvích spotřeby. Mezi nimi vyčleňuje rovněž spotřebu alkoholických nápojů, v jejichž rámci vyčleňuje spotřebu piva, vína a lihovin (s obsahem 40 % alkoholu) a uvádí jejich konzumaci v přepočtu na 1 obyvatele (viz obrázek 1).

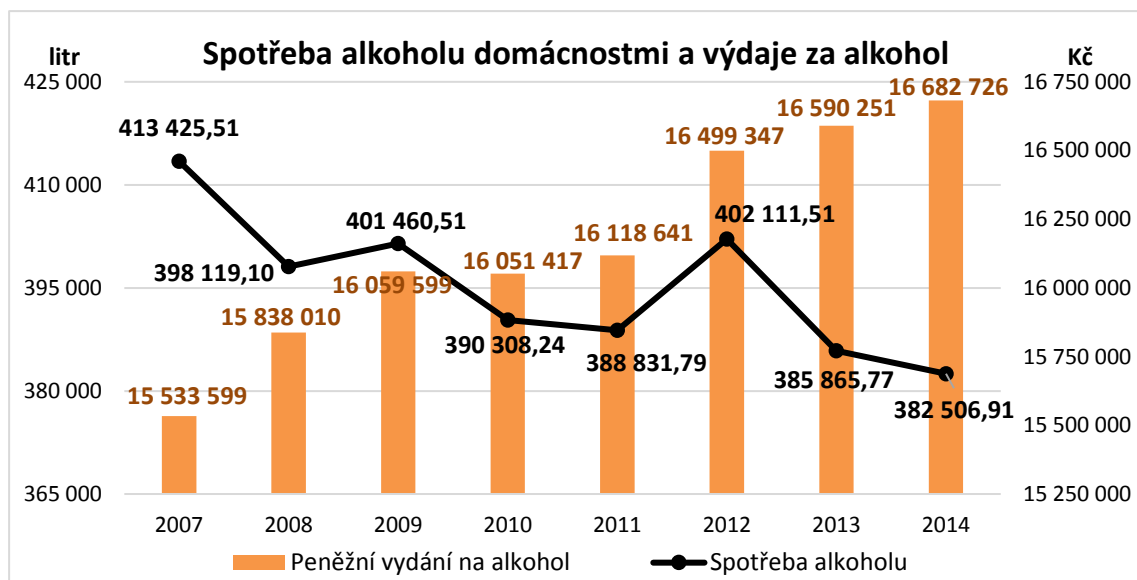
Obr. 1 Spotřeba alkoholu na 1 obyvatele
Zdroj: ČSÚ 2010, 2013, 2015

Co se týče *piva*, průběh jeho konzumace na 1 obyvatele se za období 2005–2014 dosti změnil. Jeho nejvyšší hodnoty jsou sledovány právě na počátku sledovaného období – v roce 2005 dosáhla výše 163,5 litrů na obyvatele. Spotřeba piva na jednoho obyvatele klesala mezi roky 2005 až 2011, kdy úroveň byla zároveň nejnižší, a to na

úrovni o 21,5 litrů na obyvatele nižší v porovnání s rokem 2005. Výrazný pokles od roku 2008 byl pravděpodobně způsoben dopadem ekonomické krize, která mj. způsobila zvýšení spotřebitelských cen, a tudíž i zároveň pokles výdajů domácností na celkovou spotřebu ve snaze ušetřit. Po roce 2011 byl zaznamenáván opětovný nárůst konzumace alkoholu, v roce 2012 vzrostl oproti roku 2011 celkem o 6,1 litrů na úroveň 148,6 litrů. V letech 2013 a 2014 se pak úroveň konzumace piva ustálila ve výši 147 litrů na jednoho obyvatele.

U konzumace *vína* během uvedeného období 2005–2012 je možné sledovat neustále rostoucí trend. Obdobím s nejnižší úrovní konzumace vína na 1 spotřebitele je právě počáteční rok sledovaného období – tedy rok 2005, v němž se úroveň spotřeby vína pohybuje na úrovni 16,8 litrů. Oproti tomu období nejvyšší úrovně konzumace vína představuje rok 2012 s velikostí zkonsumovaného vína vyšší o 3 litry, tedy ve výši 19,8 litrů. V roce 2013 spotřeba vína na obyvatele poklesla o 1 litr, zatímco v následujícím roce je opět zaznamenán nárůst na 19,5 litrů.

Průběh spotřebovaných lihovin s 40% obsahem alkoholu lze v první části sledovaného období (tj. roky 2005 až 2009) považovat za rostoucí, následně pak vykazuje klesající trend. Nejvyšší jsou tyto hodnoty zaznamenány v letech 2007 a 2009, kdy se spotřeba lihovin na jednoho obyvatele vyšplhala do výše 8,2 litrů. Nejnižší spotřeba lihovin je pak sledována v roce 2013, kdy klesla na úroveň 6,5 litrů lihovin na 1 obyvatele. Tento propad může být způsoben tzv. „metanolovou aférou“, která vznikla ke konci roku 2012 a měla za následek desítky úmrtí kvůli pančovanému alkoholu. V tomto období výrazně stouply obavy z konzumace alkoholických nápojů s vyšším obsahem alkoholu (většinou nad 30 %).

Obr. 2 Spotřeba alkoholu domácnostmi a výdaje za alkohol

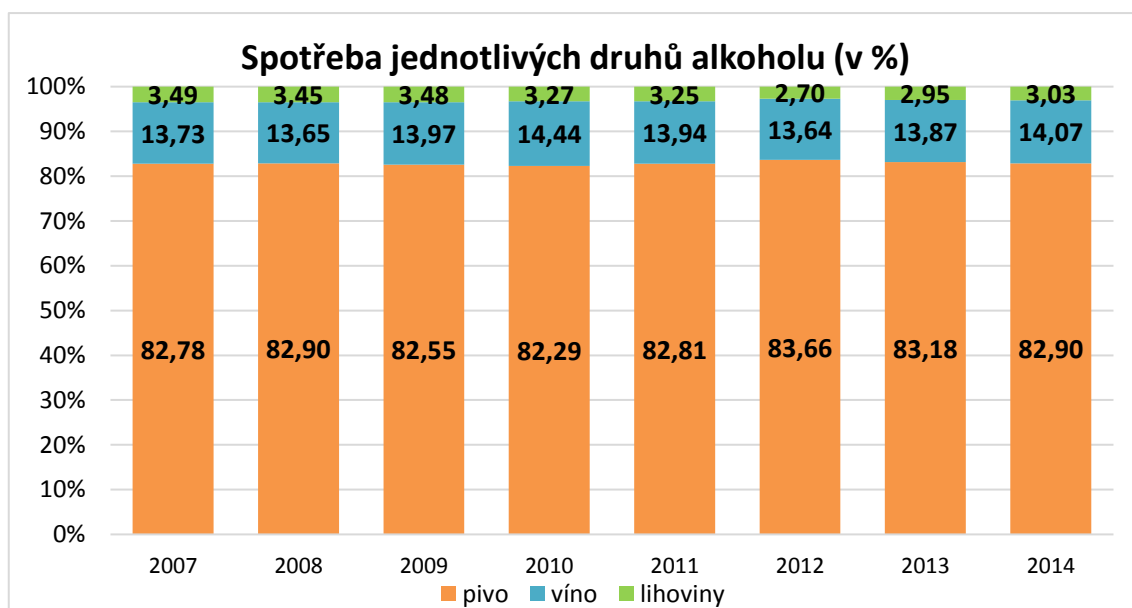
Zdroj: SRÚ ČSÚ

Na obrázku 2 je možné sledovat velikost spotřeby alkoholu domácnostmi zjištěnou ze Statistiky rodinných účtů ČSÚ v letech 2007 až 2014 a zároveň velikost peněžních

prostředků, které domácnosti na tuto spotřebu vydaly. Z tohoto grafu je patrné, že ačkoli spotřeba alkoholu ve sledovaném období je značně volatilní, výdaje na alkoholické nápoje jsou téměř vždy oproti předcházejícímu roku rostoucí (výjimku tvoří pouze rok 2010, kdy oproti předcházejícímu roku výdaje domácností na alkohol poklesly zhruba o 8 tisíc korun).

Důvodů, které způsobují změny ve spotřebě alkoholu, může být celá řada. Jde např. o změny v ekonomické aktivitě domácnosti, změnu příjmů, fyzického zdraví, i o sociálního začlenění. Rozdílnosti rovněž mohou způsobovat odlišné spotřebitelské preference u domácností, kdy lidé konzumují často kvalitnější druhy alkoholických nápojů, za které ovšem utratí více peněz. Nicméně neustálý růst výdajů na alkoholické nápoje (i přes snížení této spotřeby) bude významně determinován inflací. Největší růst míry inflace (tedy procentuální změna průměrné cenové hladiny oproti předcházejícím 12 měsícům) je zaznamenán v letech 2008, potažmo 2012, kdy míra inflace dosáhla výše 6,3 %, potažmo 3,3 % (ČSÚ¹, 2017).

Nejvyšší hodnota spotřebovaného alkoholu je sledována v počátečním roce sledovaného období – tedy v roce 2007, a to ve výši 413 425,51 litrů. Tuto spotřebu uvedl zároveň největší počet domácností – celkem 3230. Nejnižší spotřeba alkoholu oproti tomu je zaznamenána v roce 2014, kterou uvedlo 2811 domácností, a která dosáhla výše 382 506,91 litrů. Největší pokles spotřebovaného alkoholu oproti předchozímu roku je zjištěn v roce 2013, kdy spotřeba klesla o více než 16 tisíc litrů, zatímco peněžní výdaje ve stejném období vzrostly zhruba o 90 000 korun.

Obr. 3 Spotřeba jednotlivých druhů alkoholu (v %)

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Podrobnější přehled o spotřebě alkoholu lze pozorovat na obrázku 3. Poměr složek zkonsumovaných alkoholických nápojů – tedy piva, vína a lihovin – se během uve-

deného osmiletého období nijak výrazně nezměnil. Za nejvíce konzumovaný alkoholický nápoj stále platí pivo, jehož podíl tvoří průměrně 82,88 %. České domácnosti, potažmo český národ lze označit za „pivaře“. Na druhou stranu nejméně konzumovaným alkoholickým nápojem jsou lihoviny, jejichž průměr za uvedené období představuje pouze 3,20 % zkonsumovaných alkoholických nápojů.

Tento fakt nicméně může zkreslovat objem obsaženého alkoholu v těchto nápojích. Zatímco v půllitru piva lze očekávat obsah (uváděn v objemových procentech) alkoholu v rozmezí 3–6 %, u vína je tento obsah vyšší – pohybuje se okolo 12 %, u lihovin se obsah alkoholu vyšplhá až do výše desítek procent. Množství konzumace alkoholických nápojů je ovlivňováno výší obsaženého alkoholu, jelikož například při srovnání pití lihoviny a piva k dosažení stejného stavu („dobrá nálada“ nebo opilost), bude množství zkonsumovaného alkoholu značně nižší v případě lihoviny. Dalším faktorem bude rovněž cena alkoholického nápoje, která spolu s obsahem alkoholu v nápoji roste.

V následující tabulce 4 je uvedeno porovnání výše spotřeby alkoholických nápojů domácnostmi dle SRÚ a velikost peněžních vydání domácností na tuto spotřebu za sledované roky 2007 a 2014.

Tab. 4 Spotřeba alkoholu a výdaje za alkohol v letech 2007 a 2014

	2007	2014
počet domácností	3 230	2 811
spotřeba alkoholu (l)	413 425,51	382 506,91
průměrná spotřeba na domácnost (l)	128,0	136,08
výdaje na alkohol (Kč)	15 533 599	16 682 726
podíl na celkových peněžních výdajích (%)	0,7951	0,7597
průměrné výdaje na domácnost (Kč)	4 809,16	5 934,80

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Podle SRÚ uvedlo v roce 2007 konzumaci celkem 3 230 domácností, zatímco v roce 2014 se na této konzumaci podílelo 2 811 domácností. Co se druhů alkoholických nápojů týče, je zde zahrnuto pivo, víno a lihoviny. Tyto alkoholické nápoje byly zjišťovány v rámci běžné domácí spotřeby a dále je zde obsažena jejich konzumace v restauracích, barech, kavárnách a ostatních zařízeních veřejného stravování.

České domácnosti v roce 2007 spotřebovaly celkem 413 425,51 litrů alkoholu, kdy v přepočtu na domácnost vychází průměrná spotřeba ve výši 128 litrů. V roce 2014 je sice celková spotřeba alkoholu domácnostmi zaznamenána nižší – na úrovni 382 506,91 litrů, nicméně průměrná spotřeba činí o 8,08 litrů na domácnost více.

Velikost peněžních prostředků, které domácnosti za tento objem alkoholických nápojů vydaly, činí v roce 2007 celkem 15 533 599 korun. (Tyto výdaje však tvoří pouze 0,7951 % celkových peněžních výdajů domácností dle SRÚ.) Na jednu domácnost pak průměrně připadá útrata za alkohol v hodnotě 4 809,16 korun. V roce 2014 došlo u domácností ke zvýšení výdajů na alkohol, a to na částku 16 682 726 Kč (tato

částka odpovídá pouze 0,7597 % celkových peněžních výdajů domácnosti). Přepočet na domácnost pak znamená průměrné výdaje domácností v hodnotě 5 934,80 korun. Je zde patrný vliv zvýšení spotřebitelských cen, které se odrazily rovněž ve zvýšení ceny alkoholických nápojů.

5.2 Porovnání podle druhu alkoholického nápoje

Celkovou spotřebu alkoholu je díky kategorizaci položek ve SRÚ je možné dělit na spotřebu jednotlivých druhů alkoholických nápojů, tedy piva, vína a lihovin. Spotřeba alkoholických nápojů je zde členěna i podle místa spotřeby, kdy rozlišujeme: běžnou domácí spotřebu, dále konzumaci v restauracích a v roce 2014 i navíc konzumaci v barech, kavárnách a jiných zařízeních veřejného stravování.

5.2.1 Spotřeba piva

Pivo patří mezi nejoblíbenější alkoholické nápoje spotřebovávané v České republice, což dokazují i následující výpočty. Porovnání spotřeby piva tuzemskými domácnostmi podle místa konzumace je uvedeno v tabulce 5.

Tab. 5 Spotřeba piva

		2007		2014	
		spotřeba (litry)	výdaje (Kč)	spotřeba (litry)	výdaje (Kč)
celkem		342 219,68	8 007 607	317 079,38	8 840 880
z toho	doma	257 600,86	4 787 447	245 851,99	5 195 242
	restaurace	84 618,82	3 220 160	64 483,02	3 294 000
	bar, kavárna	-	-	6 744,37	351 638

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Spotřebu piva uvedlo v roce 2007 celkem 2 943 domácností (což odpovídá 91,11 % domácností spotřebovávajících alkohol), zatímco v roce 2014 jde o 2 634 domácností (což představuje dokonce 93,7 %). V roce 2007 dosáhla spotřeba piva výše 342 219,68 litrů, což průměrně na domácnost vychází zhruba 116,28 litrů na domácnost. Oproti tomu v roce 2014 bylo domácnostmi zkonsumováno 317 079,38 litrů piva. Průměrná spotřeba na domácnost pak vychází oproti roku 2007 vyšší celkem o 4,1 litrů na domácnost. Rovněž (i přes nižší celkovou spotřebu) vzrostly celkové výdaje, které domácnosti utratily za pivo. V roce 2014 je útrata vyšší o více než 833 tisíc korun, což znovu poukazuje na růst spotřebitelských cen. Vyšší jsou rovněž průměrné výdaje, které v roce 2014 činily 3 356 korun oproti roku 2007 s průměrnou částkou 2 721 korun na domácnost.

Co se týče konzumace piva v domácím prostředí tvoří v obou sledovaných letech největší podíl na celkové konzumaci piva. V roce 2007 se domácí konzumaci piva

vedlo 2 761 domácností, které spotřebovaly 257 600 litrů, což v přepočtu na domácnost znamená průměrnou spotřebu 93,3 litrů. Výdaje za domácí spotřebu piva činily 4 787 447 Kč, průměr na domácnost potom 1 734 Kč. V roce 2014 konzumovalo doma pivo celkem 2 512 domácností, jejichž průměrná spotřeba oproti roku 2007 vzrostla na téměř 98 litrů. Vzrostly rovněž průměrné výdaje na domácnost, které vzrostly na úroveň 2 068 Kč. Cena 21,13 Kč za jednotku spotřebovaného piva v domácím prostředí je rovněž v roce 2014 vyšší v porovnání s částkou 18,58 Kč z roku 2007.

2 211 českých domácností konzumovalo v roce 2007 *pivo v restauracích*. Objem této spotřeby činil 84 618,12 litrů piva, za což bylo utraceno 3 220 160 korun. V roce 2014 uvedlo konzumaci piva v restauracích celkem 1 974 domácností. Objem takto spotřebovaného piva je ale opět mnohem menší než pivo zkonsumované doma. Jde celkem o 64 483,02 litrů, za něž domácnosti utratily celkem 3,249 mil. Kč. Jeden litr zaplaceného piva v restauracích však v obou letech dosahuje vyšší úrovně než u domácí spotřeby (kde zajisté hraje významnou roli faktor slev či výhodných balení). V roce 2007 je zaznamenána útrata za litr piva v restauraci ve výši 38 Kč, zatímco v roce 2014 stojí jednotka dokonce 51,08 Kč.

V roce 2014 došlo v porovnání s rokem 2007 k osamostatnění výdajové položky spotřeby *piva v kavárnách, barech a podobných zařízeních veřejného stravování*, avšak pouze 705 domácností uvedlo tuto spotřebu. Spotřeba piva v těchto zařízeních činila pouze 2,2 % (6 744,37 litrů piva) z celkového objemu zkonsumovaného piva. Za litr piva v barech a kavárnách české domácnosti v roce 2014 utratily 52,14 Kč.

5.2.2 Spotřeba vína

Víno platí za druhý nejoblíbenější alkoholický nápoj v tuzemsku, jehož výši spotřeby a výdajů za něj uvádí následující tabulka 6.

Tab. 6 Spotřeba vína

		2007		2014	
		spotřeba (litry)	výdaje (Kč)	spotřeba (litry)	výdaje (Kč)
celkem		56 771,30	4 227 469	53 820,41	4 813 383
z toho	doma	51 498,98	3 523 058	48 971,87	3 984 467
	restaurace	5 272,32	704 411	3 831,37	665 396
	bar, kavárna	-	-	1 017,17	163 520

Zdroj: SRÚ ČSÚ

V roce 2007 je zaznamenána *celková spotřeba vína* ve výši 56 771,3 litrů, kdežto v roce 2014 se jedná o 53 820,41 litrů. Přestože objem zkonsumovaného vína je oproti pivu podstatně menší, podíl domácností, které konzumují víno, se jen nepatrně liší (v roce 2007 se u vína jedná o 90,71 % domácností vs. 91,11 % domácností

konzumujících pivo, zatímco v roce 2014 víno konzumovalo 91 % domácností a pivo 93,7 %). Průměrný objem spotřebovaného vína vzrostl v roce 2014 oproti roku 2007 ze 19,38 litrů na 21,04 litrů na domácnost. Tuzemské domácnosti vydaly v roce 2014 na víno o více než 585 tisíc korun více, přičemž průměrně na domácnost připadá v roce 2014 celkem 1 881,7 korun utracených za víno, zatímco v roce 2007 pouze 1 442,8 korun.

Domácí konzumace vína se v roce 2007 vyšplhala na úroveň 51 498,89 litrů vína, za což bylo utraceno celkem 3,523 milionů korun. Průměrná spotřeba na domácnost vychází ve výši 17,9 litrů. Za jednotku – tedy 1 litr – spotřebovaného vína domácnosti v tomto roce utratily celkem 68,4 Kč.

V roce 2014 došlo rovněž k rozšíření výdajových položek u vína, kdy v rámci domácí konzumace lze rozlišovat spotřebu vína z hroznů a jiného ovoce a dále ostatní vína. *Domácí spotřeba vína z hroznů a jiného ovoce* činí 44 519,33 litrů vína. Velikost peněžních výdajů za tento objem vína činil 3 471 615 korun. Litr tohoto spotřebovaného vína vychází průměrně na 78 korun za litr. Domácnosti v roce 2014 utratily za domácí spotřebu vína průměrně 1 464,82 Kč. Druhou rozlišovanou skupinou jsou *ostatní vína* konzumovaná doma. Jedná se především o šumivá a perlivá vína, sekty, vína sladová apod. Počet domácností, které konzumují tato vína doma je jen necelých 54 % (1 375 domácností), nicméně objem této spotřeby je značně malý, a to pouze 1,16 % z celkově zkonsumovaného alkoholu (z objemu vína pak 8,3 %). Zdůvodnění může být jednoduché – tato vína se pijí spíše při určité příležitosti k oslavám úspěchů, narozenin, Silvestra apod. Domácnosti pak za jeden litr těchto „exkluzivnějších“ vín průměrně utratí více peněz, a to 115 Kč.

Víno je rovněž konzumováno v *restauracích*, kde v roce 2007 domácnosti vypily celkem 5 272,32 litrů, zatímco o 8 let později je jeho konzumace nižší, a to na úrovni 3 831,37 litrů. V průměrném přepočtu na domácnost je v roce 2007 domácností spotřebováno v restauraci průměrně 3,77 litrů, v roce 2014 pak je průměrná spotřeba o půl litru na domácnost nižší. Útrata domácností za litr vína spotřebovaného v restauracích v roce 2007 průměrně činí zhruba 134 Kč, zatímco v roce 2014 dokonce necelých 174 korun za litr.

V roce 2014 je rozlišována i *konzumace vína v barech, kavárnách a jiných zařízeních veřejného stravování*, kterou uvedlo pouze 569 domácností. Nicméně objem takto spotřebovaného vína činil pouze 1,9 % z celkové spotřeby vína domácnostmi v roce 2014, přesně šlo o 1 017 litrů.

5.2.3 Spotřeba lihovin a ostatních alkoholických nápojů

České domácnosti kromě piva a vína konzumují rovněž lihoviny a ostatní alkoholické nápoje. Přestože počet domácností, které tvrdý alkohol v roce 2007 pily, přesahoval 86 % a v roce 2014 pak 83 % z celkového počtu domácností konzumujících alkohol, je tato spotřeba v obou letech výrazně menší oproti pivu a vínu. Podrobnější údaje o spotřebě a velikosti peněžních výdajů jsou uvedeny v tabulce 7.

Tab. 7 Spotřeba lihovin a ostatních alkoholických nápojů

		2007		2014	
		spotřeba (litry)	výdaje (Kč)	spotřeba (litry)	výdaje (Kč)
celkem		14 434,53	3 298 523	11 607,12	3 028 463
z toho	doma	13 319,78	2 910 928	10 584,97	2 564 832
	restaurace	1 114,75	387 595	766,56	373 017
	bar, kavárna	–	–	255,29	90 614

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Celkové množství spotřebovaných lihovin se v roce 2007 pohybuje na úrovni 14 434,53 korun, v roce 2014 se pak jedná celkem o 11 607,12 litrů. Peněžní výdaje za tuto spotřebu činily v prvním sledovaném roce 3 298 523 korun, což průměrně odpovídá výdajům 1 185 korunám. O osm let později se pak celková výše výdajů přehoupla přes 3,028 milionů korun, přičemž na sledovanou jednotku, domácnost, připadá vyšší útrata 1 294 Kč.

Domácí užívání lihovin (stejně jako u ostatních druhů alkoholu) opět představuje největší podíl na celkově spotřebovaných lihovinách. V roce 2007 odpovídá tato spotřeba celkem 92,28 % spotřebovaných lihovin, zatímco v roce 2014 pak 91,19 %. Za litr zkonsumované lihoviny však domácnosti průměrně v roce 2007 utratily 219 Kč, v roce 2014 pak dokonce 242 korun, což je znatelně více než u piva či vína. Vyšší cena zde je determinována vyšším obsahem alkoholu.

Konzumaci *ostatních alkoholických nápojů v restauraci* uvedlo v roce 2007 celkem 897 domácností, a to ve výši necelých 1 115 litrů. Restaurace za tyto alkoholické nápoje od domácností utržily 2 910 928 korun. Domácnost tak průměrně vydala 432 korun. V roce 2014 se na spotřebě těchto alkoholických nápojů v restauraci podílelo pouze 761 domácností, které zkonsumovaly celkem 766,56 litrů. Procentuální podíl na celkovém objemu spotřebovaných lihovin v roce 2014 odpovídá 6,6 %. Průměrné výdaje těchto domácností dosáhly výše 490 korun. Vyšší je ve srovnání s domácí spotřebou v obou letech cena za 1 litr tohoto alkoholu. Zatímco v roce 2007 jde o 348 Kč, v roce 2014 došlo ke zvýšení až na 487 Kč za spotřebovaný litr.

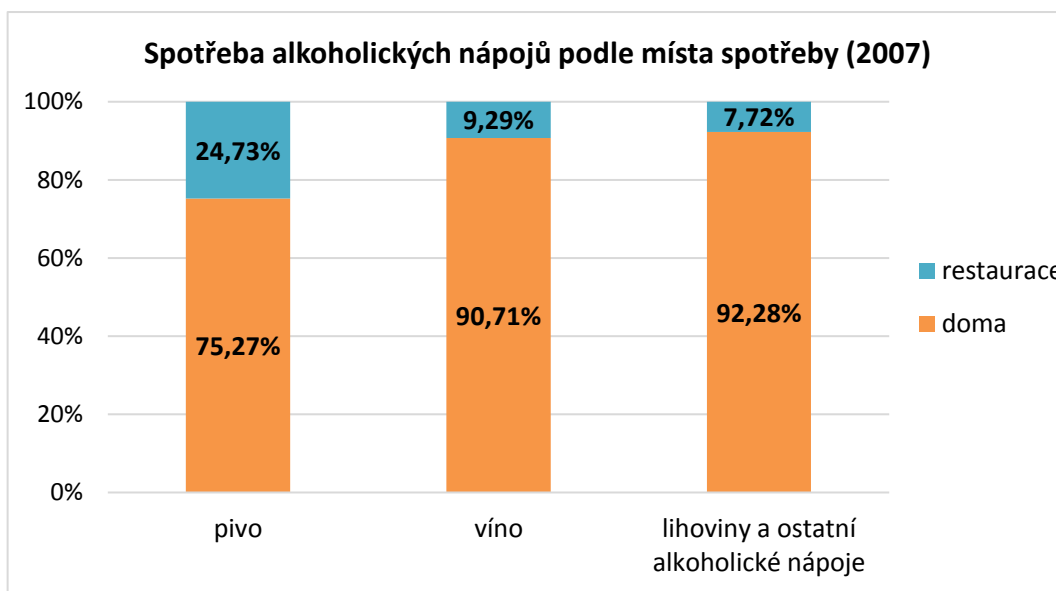
Konzumace *ostatních alkoholických nápojů* je rovněž v roce 2014 sledována v *barech, kavárnách* či jiných zařízeních veřejného stravování. Nicméně uvádí ji pouze 307 domácností. V barech a kavárnách bylo vypito pouze 2,2 % celkových zkonsumovaných lihovin (což představuje celkový objem 256 litrů). Cena za litr alkoholu se pohybuje na úrovni necelých 355 Kč.

5.2.4 Místo spotřeby alkoholických nápojů

Lze rovněž porovnávat míru konzumace alkoholických nápojů podle místa jejich spotřeby. Podle grafů vyobrazených na obrázcích 4 a 5 je možné jednoznačně konstatovat, že největší podíl u všech druhů alkoholických nápojů byl spotřebováván

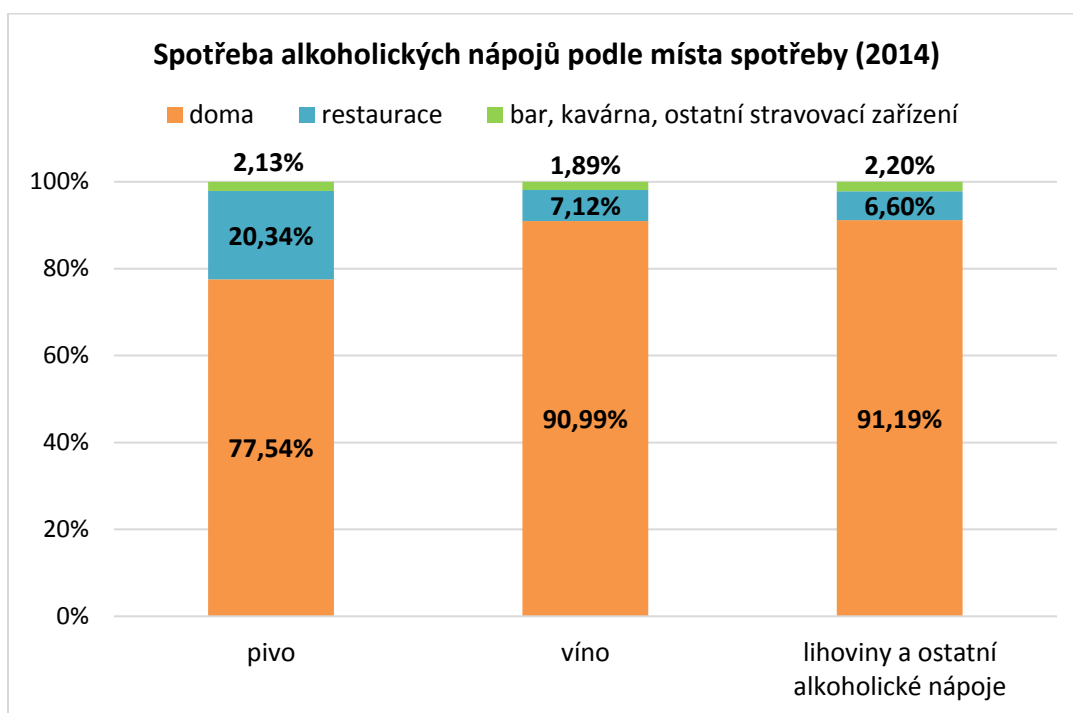
v domácím prostředí. Což může poukazovat jednak na preferenci pohodlnosti domácího prostředí pro spotřebitele, ale rovněž také na neochotu utrácet větší množství peněz za alkohol – ten je možné k domácímu užívání nakoupit často za výhodnou cenu, ať už z důvodu slev, výhodných balení aj.

Obr. 4 Spotřeba alkoholických nápojů podle místa spotřeby (2007)
Zdroj: SRÚ ČSÚ

V roce 2007 byla v rámci SRÚ rozlišována pouze konzumace alkoholu doma a v restauraci (viz obr. 4). Zatímco v restauracích byla spotřebována téměř jedna čtvrtina celkového množství piva, v případě vína, lihovin a ostatních alkoholických nápojů je tato spotřeba značně nižší. Tento fakt je způsoben zejména rozdílnou kvalitou alkoholického nápoje, který je možný pít doma, a který v restauraci. Víno i lihoviny je možné si pořídit ve stejné kvalitě i pro domácí konzumaci, nicméně to neplatí pro pivo. Řada spotřebitelů si vychutnává točené pivo, které vnímají jako kvalitnější a za které jsou ochotni si i připlatit.

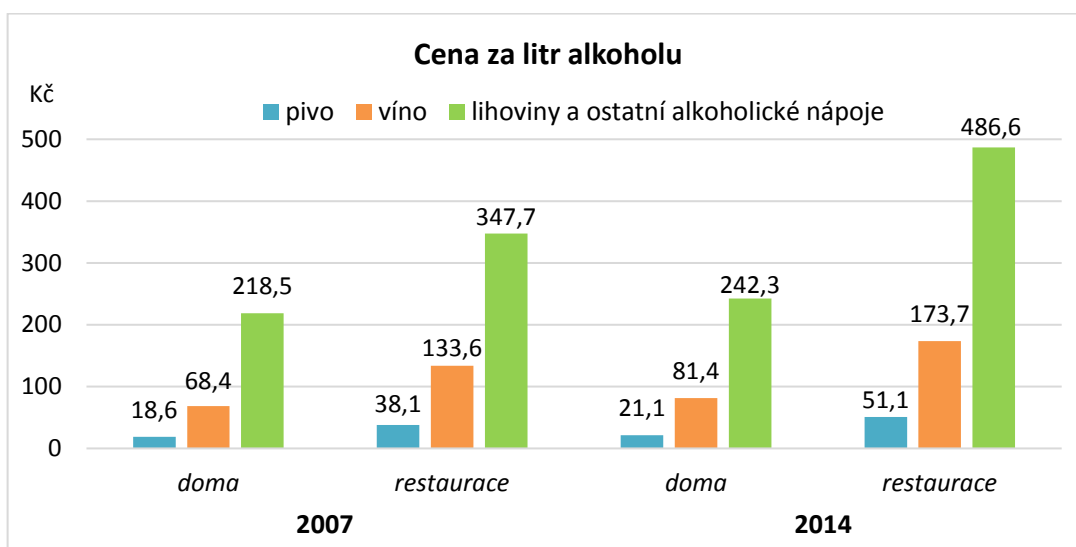
V roce 2014 byla sledovaná místa konzumace alkoholu rozšířena o bary, kavárny a další zařízení veřejného stravování. Poměr v nich spotřebovaných alkoholických nápojů značně připomíná jejich užívání v restauracích (viz obr. 5). Opět je možné pozorovat, že procentuální podíl zkonsumovaného vína a lihovin vykazuje dosti podobný průběh, kdežto u piva je možné pozorovat mírné odlišnosti. Piva je ve srovnání s vínem a lihovinami spotřebovávána větší část i mimo domov, a to necelých 23 %. Oproti roku 2007 je proto možné pozorovat menší posun užívání směrem k domácí konzumaci.

Obr. 5 Spotřeba alkoholických nápojů podle místa spotřeby (2014)
Zdroj: SRÚ ČSÚ

Na grafu vyobrazeném na obr. 6 je možné sledovat průměrnou cenu alkoholického nápoje za spotřebovanou jednotku, kterou zde představuje 1 litr. Domácí konzumace litru daného alkoholu vychází vždy levněji oproti koupi stejného alkoholického nápoje v restauraci. Lidé nakupují alkoholické nápoje pro vlastní domácí spotřebu levněji, často ve slevách a nejrůznějších akcích. Oproti tomu nápoje prodávané v restauracích mají často mnohonásobně vyšší cenu kvůli poskytovaným doprovodným službám, kvalitě nápoje a v neposlední řadě i zisku restauratérů. Cena se rovněž odvíjí od druhu alkoholického nápoje a také množství alkoholu v něm obsaženém. Mezi obsahem alkoholu v nápoji a jeho cenou je sledována přímá závislost, a sice s růstem obsahu alkoholu v nápoji dochází rovněž ke zvyšování ceny nápoje.

Opět je možné pozorovat zvýšení ceny za jednotku alkoholu při srovnání roku 2007 s rokem 2014, které je možné připočíst zvyšování průměrné cenové hladiny. Nejmenší zvýšení ceny lze pozorovat u domácí konzumace piva (změna pouze o 2,5 Kč za litr piva), avšak u lihovin konzumovaných v restauracích bylo zjištěno zvýšení téměř o 140 korun za spotřebovaný litr. Faktorem, který může dále ovlivňovat zjištěné zvýšení cen, je změna preferencí spotřebitele (přechod ke konzumaci kvalitnějších druhů užívaných nápojů).

Obr. 6 Cena litru alkoholu
Zdroj: SRÚ ČSÚ

5.3 Charakteristika domácností spotřebovávajících alkohol

Vliv na spotřební výdaje domácností má řada faktorů. Jedním z nich může být struktura domácností. Složení a druh domácností souvisí s přeměňováním finančních toků domácností podle potřebných vydání. Rozdílné výdaje budou mít bezdětné domácnosti, které nemusí platit výdaje související např. se školní docházkou dítěte, zatímco domácnostem s dětmi tyto náklady budou vznikat.

Důležitým aspektem je také postavení osoby v čele domácnosti a také její vzdělání. Od něj je často odvozeno sociální postavení domácnosti a rovněž s ním souvisí též příjmy, kdy osoba s vyšším vzděláním má větší předpoklady pro vyšší výdělků.

5.3.1 Postavení osoby v čele

Postavení osoby v čele má vliv na rozhodování rodiny především v oblasti nákupní činnosti, spotřebního vydání i využití peněžních prostředků na různé účely (např. návštěvnost restaurací a jiných zařízení).

Tabulka 8 třídí domácnosti, které užívají alkohol, podle postavení osoby v čele domácností, a to za oba sledované roky 2007 a 2014. Dále je zde uveden počet těchto domácností a jejich procentuální zastoupení ve sledovaném vzorku. V tabulce 9 je následně možné pozorovat objem a podíl spotřebovaného alkoholu domácnostmi rozdělenými právě podle postavení osoby v čele. Dále je zde rovněž uveden průměr spotřeby na domácnost, který má větší vypovídající schopnost a na němž lze pozorovat posun ve spotřebě domácností mezi roky 2007 a 2014.

Tab. 8 Postavení osoby v čele domácnosti

Postavení osoby v čele	2007		2014	
	Počet	Podíl	Počet	Podíl
zaměstnanci s nižším vzděláním	817	25,29 %	710	25,26 %
osoba samostatně výdělečně činná	433	13,41 %	402	14,30 %
zaměstnanci s vyšším vzděláním	861	26,66 %	902	32,09 %
domácnosti neaktivních osob s ekonomicky aktivními členy	146	4,52 %	154	5,48 %
důchodci (nepracující) bez ekonomicky aktivních členy	459	14,21 %	488	17,36 %
nezaměstnaní	143	4,43 %	116	4,13 %
ostatní domácnosti bez ekonomicky aktivních členů	36	1,11 %	39	1,39 %
doplňkový soubor	335	10,37 %	–	–
Celkem	3230	100 %	2 811	100 %

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Tab. 9 Spotřeba alkoholu domácnostmi podle postavení osoby v čele

Postavení osoby v čele	2007		2014	
	Spotřeba alkoholu (litr)	Průměr spotřeby (litr)	Spotřeba alkoholu (litr)	Průměr spotřeby (litr)
zaměstnanci s nižším vzděláním	134 209,95	164,27	103 081,96	145,19
osoba samostatně výdělečně činná	63 430,35	146,49	60 941,12	151,59
zaměstnanci s vyšším vzděláním	108 833,03	126,40	117 602,06	130,38
domácnosti neaktivních osob s ekonomicky aktivními členy	30 345,24	207,84	33 383,32	216,77
důchodci (nepracující) bez ekonomicky aktivních členů	49 791,37	108,48	55 201,80	113,12
nezaměstnaní	12 020,42	84,06	10 822,19	93,29
ostatní domácnosti	1 274,50	35,40	1 474,46	37,81
doplňkový soubor	13 520,65	40,36	–	–
celkem	413 425,51	128,0	382 506,91	136,08

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Z uvedených tabulek vyplývá, že nejčastěji uvedly konzumaci alkoholických nápojů domácnosti, v jejichž čele stojí *zaměstnanci s vyšším vzděláním*. V roce 2007 spotřebu alkoholu uvedlo celkem 861 těchto domácností, zatímco v roce 2014 došlo k růstu počtu až na 902 domácností. Objem spotřeby byl v roce 2007 zaznamenán ve výši 108 833,03 litrů alkoholu, což znamená téměř 27% podíl na celkově spotřebovaném alkoholu. Průměr spotřebovaného alkoholu však dosahuje pouze 126,4 litrů, což odpovídá dokonce nižší hodnotě spotřeby, než které dosahuje celkově zkoumaný vzorek domácností užívajících alkohol (128 litrů). Velikost spotřeby domácností zaměstnanců s vyšším vzděláním pak v roce 2014 činila 117 602,06 litrů, což v procentuálním vyjádření odpovídá 30,75 % celkově zkonsumovaného alkoholu. Průměrná spotřeba alkoholických nápojů na domácnost rovněž oproti roku 2007 vzrostla, a to na úroveň 130,38 litrů. Nicméně opět se jedná o nižší hodnotu, než která v průměru vychází na všechny domácnosti užívající alkohol v daném roce. Tyto domácnosti mají díky vyššímu vzdělání jejich členů předpoklady pro vyšší výdělky. Často si tak mohou dovolit utrácet větší obnos peněz (a to i za alkohol) než ty, které žijí tzv. „od výplaty k výplatě“. Na druhou stranu právě vzdělanější lidé, by si měli více uvědomovat rizika spojená s konzumací alkoholu. Snad i právě z těchto důvodů je průměrná spotřeba na domácnost nižší než u jiných domácností.

Domácnosti, kde v čele stojí *zaměstnanci s nižším vzděláním*, platí za druhou nejčastější skupinu uvádějící užívání alkoholu (v roce 2007 uvedlo tuto spotřebu celkem 817 domácností, v roce 2014 pak domácností celkem 710). Objem spotřeby je však již značně odlišný, v roce 2007 jde o 134 209,95 litrů (průměrně na domácnost připadá 164,27 litrů). Domácnosti s nižším vzděláním v roce 2007 zkonsumovaly největší množství alkoholických nápojů ze všech domácností. Zatímco v roce 2014 činí spotřeba 103 081,96 litrů (průměr na domácnost pak 145,19 litrů – je zde zaznamenán výrazný pokles konzumace o 19 litrů v porovnání s předchozím sledovaným rokem). Obecně se má za to, že méně vzdělaní lidé ze sociálních vrstev s nižšími příjmy tíhnou k častější konzumaci alkoholu. Často mezi ně také patří každodenní „štamgasti“ hospod.

Domácnosti, v jejichž čele stojí *osoby samostatně výdělečně činné*, tvoří v obou letech podíl na těch, které konzumují alkohol, pouze okolo 14 %. V roce 2007 zkonsumovaly 63 430 litrů, což odpovídá asi 15,30 % vypitého alkoholu a na tak domácnost připadá zhruba 147 litrů zkonsumovaných alkoholických nápojů. V roce 2014 došlo k menšímu poklesu spotřeby, avšak při srovnání průměrné spotřeby na domácnost, lze pozorovat nárůst v roce 2014 celkem o 5 litrů.

Překvapivou skupinou, která se v roce 2007 podílela ve 12 % (v roce 2014 pak ve 14,43 %) na konzumaci alkoholu, jsou domácnosti *důchodců*, kteří nepracují a ani se v jejich domácnosti nevyskytují ekonomicky aktivní členové. Důchodci mají odlišnou strukturu spotřebních výdajů – vydávají více peněz především na léky a zdravotní péči. Množství zkonsumovaných alkoholických nápojů domácnostmi důchodců představovalo v roce 2007 celkem 49 791,37 litrů, avšak průměrná spotřeba vychází pouze na 108 a půl litru. V roce 2014 bylo těmito domácnostmi zkonsumováno 55 201,80 litrů alkoholických nápojů. Nicméně průměr na domácnost vychází

pouze 113,12 litrů a patří k těm nižším, z čehož lze odvozovat sice častější, ale průměrnou konzumaci alkoholických nápojů.

Domácnosti, které v průměru spotřebovávají nejvíce litrů alkoholických nápojů, představují ty, v jejich čele stojí *neaktivní osoba*, ale *jiní* členové domácnosti *ekonomicky aktivní* jsou. Jejich podíl na všech domácnostech užívajících alkohol je však značně malý, v roce 2007 tvoří pouze 4,52 % (146 domácností), zatímco v roce 2014 necelých 5,5 % – tedy pouze 154 domácností. Přestože jejich podíl na celkové spotřebě alkoholu je malý (v roce 2007 představuje asi 7,3 % z celkové spotřeby, zatímco v roce 2014 se jedná o 8,73 %), v průměru se ukazují jako největší konzumenti alkoholických nápojů. V roce 2007 se jedná o necelých 208 litrů na domácnost, v roce 2014 pak dokonce přesahuje množství 216 litrů alkoholu na domácnost.

Domácnosti, kde v čele figurují *nezaměstnaní* jedinci a dále také *ostatní domácnosti bez ekonomicky aktivních členů*, vykazují nejmenší podíly na spotřebě alkoholických nápojů. Jde o zcela pochopitelný fakt, protože tyto domácnosti mají velice nízké příjmy, a tudíž postrádají finanční zdroj, který by financoval jejich výdaje, alkoholické nápoje nevyjímaje. V obou letech tyto domácnosti tvoří dohromady zhruba 5,5% podíl na domácnostech, které pijí alkohol a zároveň podíl na objemu jimi spotřebovaného alkoholu je v porovnání s ostatními domácnostmi relativně nízký. V roce 2007 představuje asi 3,6 %, zatímco v roce 2014 pouze 3,22 % z celkově zkonsumovaného množství alkoholu.

V roce 2007 byl součástí Statistiky rodinných účtů také *doplňkový soubor*. V něm byly zařazeny rodiny s dětmi s minimálními příjmy. Kdy z celkových 400 domácností doplňkového souboru, uvedlo konzumaci alkoholu 335 domácností, které spotřebovaly 13 520 litrů alkoholických nápojů.

5.3.2 Druh domácnosti

Na spotřebu alkoholických nápojů může mít vliv rovněž druh a složení domácnosti, která alkohol užívá. Struktura domácností ovlivňuje rozdělování peněžních prostředků, zejména pak na transformaci příjmů na výdaje, případně tvorbu úspor. V tabulce 10 je uveden počet domácností vzhledem k jejich druhu. V tabulce 11 je možné pozorovat velikost objemu spotřeby a rovněž peněžní vydání těchto jednotlivých druhů domácností na alkohol.

Tab. 10 Počet domácností podle jejich druhu

Druh domácnosti	2007		2014	
	Počet	Podíl	Počet	Podíl
úplná čistá rodina bez dětí	893	27,65 %	806	28,67 %
úplná čistá rodina s dětmi	1 052	32,57 %	824	29,31 %
úplná smíšená rodina bez dětí	7	0,22 %	3	0,11 %
úplná smíšená rodina s dětmi	126	3,90 %	135	4,80 %
čistá neúplná rodina s dětmi	408	12,63 %	220	7,83 %
smíšená neúplná rodina s dětmi	53	1,64 %	50	1,78 %
nerodinná domácnost	26	0,80 %	24	0,85 %
jednotlivec – muž	170	5,26 %	165	5,87 %
jednotlivec – žena	495	15,33 %	584	20,78 %
celkem	3 230	100 %	2 811	100 %

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Tab. 11 Druh domácností a jejich spotřeba a útrata

Druh domácnosti	2007		2014	
	Spotřeba (litry)	Útrata (Kč)	Spotřeba (litry)	Útrata (Kč)
úplná čistá rodina bez dětí	174 234,48	5 816 842	166 028,41	6 423 340
úplná čistá rodina s dětmi	151 876,00	5 858 065	130 210,02	5 869 055
úplná smíšená rodina bez dětí	1 158,84	38 127	431,26	21 382
úplná smíšená rodina s dětmi	29 599,71	1 066 846	28 133,53	1 159 138
čistá neúplná rodina s dětmi	10 124,12	579 712	9 045,72	564 752
smíšená neúplná rodina s dětmi	3 917,19	181 251	3 080,27	189 566
nerodinná domácnost	3 325,50	99 439	3 999,11	142 744
jednotlivec – muž	21 022,86	805 318	20 154,82	932 784
jednotlivec – žena	18 166,81	1 087 999	21 423,77	1 379 965
celkem	413 425,51	15 533 599	382 506,91	16 682 726

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Domácnosti, které tvoří *úplná čistá rodina bez dětí* – tedy pouze manžel a manželka či druh a družka – vykazují v letech 2007 i 2014 největší objem spotřeby alkoholických nápojů. V roce 2007 dosáhla tato spotřeba více než 174 234 litrů (průměr na domácnost vychází na 195,11 litrů), zatímco o 8 let později klesla na 166 028,41 litrů (průměrná spotřeba na domácnost však vzrostla na 206 litrů). V roce 2007 byla útrata těchto domácností ve výši 5 816 842 korun, průměrné výdaje činily 6 513 korun. Rok 2014 pak znamená rok, kdy tyto domácnosti vydaly nejvíce peněz na alkoholické nápoje (celkem 6 423 340 korun), avšak průměrná vydaná částka domácností není ta nejvyšší. Nicméně oproti roku 2007 průměrná spotřeba významně vzrostla, a to na úroveň 7 969 korun.

Nejvíce zastoupeným druhem domácností, které uvedly spotřebu alkoholu, jsou v obou letech *úplně čisté rodiny s dětmi*. Jde o ty domácnosti, které tvoří oba rodiče a ekonomicky neaktivní děti, avšak nefigurují zde další příbuzní. Podíl na celkové spotřebě alkoholu činí u těchto domácností v roce 2007 celkem 36,74 %, v roce 2014 pak poklesl na 34 %. Průměrná spotřeba alkoholických nápojů vychází u těchto domácností v roce 2007 na 144,7 litrů. V roce 2014 je zaznamenán nárůst spotřeby na 158,02 litrů, což je zhruba o 50 litrů na domácnost méně než u úplných čistých rodin bez dětí, jejichž podíl na konzumaci alkoholu je největší. Lze tedy tento vzniklý rozdíl odůvodnit existencí dětí. Tyto rodiny, které musí rovněž živit děti, utratí méně peněz za alkoholické nápoje (v roce 2007 v průměru o 945 Kč méně, v roce 2014 pak o necelých 850 Kč méně), jelikož vzhledem k dětem musí vynakládat peníze na jiné zboží a služby.

Druh domácností, které představuje *úplná smíšená rodina bez dětí*, je ve sledovaném vzorku domácností velice málo zastoupen, z čehož lze odvozovat jejich velice nízké zastoupení v celé tuzemské populaci. Tyto domácnosti jsou tvořeny bezdětnou rodinou a dalšími příbuznými (např. tchýně, babička apod.). V roce 2007 uvedlo tuto spotřebu pouze sedm domácností, v roce 2014 pak pouze tři takové domácnosti. I tyto domácnosti však vydaly peníze za alkoholické nápoje, avšak jejich podíl na celkové spotřebě je téměř zanedbatelný. V roce 2007 jde o 0,28 % z celkové spotřeby (1 158,84 litrů), průměrná spotřeba 165,55 litrů. V roce 2014 se v rámci konzumace jedná o 0,11 % z celkové spotřeby alkoholu (jde pouze o 431,26 litrů). Průměrná spotřeba však činí 143,75 litrů a výdaje pak 7 127,33 korun, což je poměrně srovnatelné s ostatními domácnostmi.

Úplně smíšené rodiny s dětmi jsou typem domácností, které vykazují v letech 2007 i 2014 nejvyšší průměrnou spotřebu alkoholu na domácnost. V těchto domácnostech figurují vedle rodičů a dětí ještě další příbuzní nebo je dítě již ekonomicky aktivní. Konzumaci alkoholických nápojů uvedlo v roce 2007 celkem 126 domácností, v roce 2014 pak o 9 domácností více. Vzhledem k nejvyšší průměrné spotřebě alkoholických nápojů (234,92 litrů – rok 2007, 208,4 litrů – rok 2014) je nejvyšší rovněž průměrný výdej peněžních prostředků domácností na toto zboží, a to na úrovni 8 467,03 Kč, potažmo 8 586,21 Kč (rok 2014).

Dalším druhem domácností je *čistá neúplná rodina s dětmi*. Neúplná rodina znamená, že v domácnosti se nachází pouze jeden rodič, který stojí v jejím čele. Čistá domácnost pak představuje ten fakt, že v ní nežije žádný další příbuzný. U těchto

domácností je zaznamenán pokles v počtu domácností, z 408 v roce 2007 na 220 v roce 2014. Objem spotřeby alkoholických nápojů těmito domácnostmi je značně malý, a to v roce 2007 pouze 2,45 %, potažmo 2,36 % v roce 2014. Průměrný objem jejich spotřeby činil v roce 2007 pouze 24,81 litrů alkoholických nápojů, v roce 2014 pak vzrostl na 41,12 litrů alkoholických nápojů.

Smíšenou neúplnou rodinu s dětmi tvoří pouze jeden rodič, který stojí v čele domácnosti a dále pak další příbuzný nebo ekonomicky aktivní dítě. Spotřebu alkoholu uvedlo v roce 2014 celkem 50 těchto domácností (což oproti roku 2007 znamená pokles o 3 domácnosti). Nicméně jejich podíl na celkové spotřebě alkoholu je velice malý, nedosahuje v obou letech ani do výše 1 %. Objem zkonsumovaného alkoholu na domácnost činí v roce 2007 téměř 74 litrů, v roce 2014 je pak u těchto domácností zaznamenán pokles, a to na úroveň 61,61 litrů.

Jedním z méně tradičních druhů domácností, je tzv. *nerodinná domácnost*. Tu mohou tvořit např. dva sourozenci nebo babička a vnuk apod. Nerodinné domácnosti představují druhou nejméně početnou skupinu domácností užívajících alkohol v obou sledovaných letech. Výdaje za alkoholické nápoje lze v roce 2007 pozorovat u 26 domácností, zatímco v roce 2014 je sledovaný počet těchto domácností o 2 jednotky menší. Jejich podíl na celkové spotřebě v roce 2007 nedosahuje ani 1 %, v roce 2014 pak mírně převyšuje 1 %. Průměrný objem spotřeby v roce 2007 u těchto nerodinných domácností odpovídá celkové průměrné spotřebě alkoholu (tedy 128 litrům). V roce 2014 však došlo k nárůstu této průměrné spotřeby na 166,63 litrů.

Zajímavé srovnání se nabízí u domácností, které tvoří pouze *jednotlivec – muž anebo žena*. Přestože podíl mužů je v obou sledovaných letech zastoupen srovnatelně, u žen došlo k nárůstu počtu z 495 na 584 domácností. Přestože objem spotřeby alkoholu je v roce 2007 u mužů vyšší než u žen (21 022 litrů spotřebovaných muži, 18 166 litrů spotřebovaných ženami), celkové výdaje na alkoholické nápoje jsou nižší v případě konzumace mužů, a to o 282 681 korun. Tento fakt je možné přičíst konzumaci levnějších alkoholických nápojů muži (jako je např. pivo) a zároveň spotřebě dražších alkoholických nápojů ženami (víno, koktejly apod.). V roce 2014 vzrostla oproti roku 2007 konzumace alkoholických nápojů u domácností žen o 3 256,96 litrů, zatímco u mužů je zaznamenán mírný pokles o 868 litrů. Průměrně však žena spotřebovává mnohem méně alkoholu než muž. Byla zaznamenána průměrná spotřeba 36,7 litrů u ženy v obou sledovaných letech, zatímco u mužů se jednalo o 122,15 litrů v roce 2007 (123,7 litrů v roce 2014). Což se samozřejmě následně odráží i ve výdajích těchto domácností jednotlivců. Zatímco domácnost, již tvoří pouze žena, průměrně za alkohol v roce 2007 vydala 2 198 korun a v roce 2014 pak 2 363 Kč, muž v roce 2007 utratil zhruba o 2 539 korun více, v roce 2014 pak o 3 290 korun více.

5.3.3 Děti a jejich vliv na spotřebu alkoholu

Existence dětí v domácnosti může mít vliv zejména na spotřební výdaje domácností (náklady související s výchovou, školné, vyšší nájemné z důvodu potřeby větší prostorové kapacity) či množství ukládaných úspor. Je možné tedy hledat i spotřební odlišnosti u bezdětných domácností a domácností s dětmi v souvislosti s konzumací

alkoholu. V tabulce 12 je možné pozorovat počet domácností a velikost výše spotřeby alkoholických nápojů domácnostmi v závislosti na počtu dětí, které v těchto domácnostech žijí.

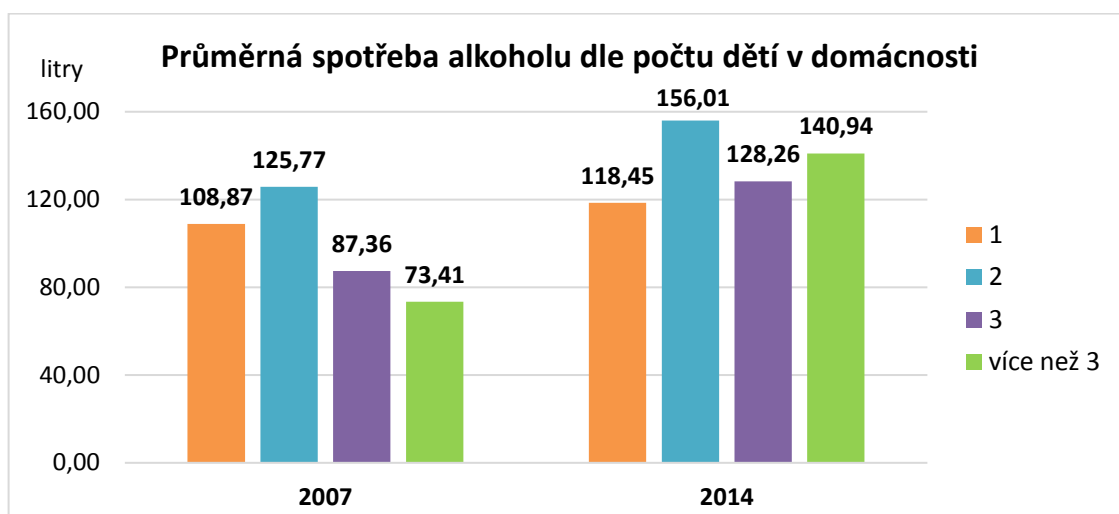
Tab. 12 Vliv dětí v domácnosti na konzumaci alkoholu

Počet dětí	2007		2014	
	Počet domácností	Spotřeba (litry)	Počet domácností	Spotřeba (litry)
0	1 672	234 726,67	1 656	225 526,70
1	651	70 875,96	556	65 860,12
2	750	94 330,03	510	79 566,75
3	141	12 318,36	78	10 004,05
více než 3	16	1 174,49	11	1 550,29

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Z uvedené tabulky je možné zpozorovat, že alkohol v roce 2007 i 2014 spotřebovaly více *bezdětných domácností* (v roce 2007 celkem 1 672 domácností, v roce 2014 pak 1 656) oproti těm, v nichž děti žijí (pokles z 1 558 domácností na 1 155 – tento pokles je pochopitelný z hlediska odstranění doplňkového souboru ze SRÚ v roce 2014). Bezdětné domácnosti spotřebovaly větší množství alkoholu v roce 2007, a to přesně 234 726,67 litrů, za což utratily 8 422 987 Kč. V roce 2014 poklesla spotřeba alkoholu bezdětnými domácnostmi na 225 526,7 litrů, za což utratily přes 9,48 milionů korun. Průměrná spotřeba alkoholických nápojů u bezdětných domácností v roce 2007 dosáhla výše 140,39 litrů, v roce 2014 činila 136,19 litrů, což je téměř srovnatelné s průměrnou konzumací všech domácností.

Co se týče *domácností s dětmi*, na jejich celkové spotřebě alkoholu, tj. 156 980,21 litrech, se v roce 2014 ze 42 % podílely domácnosti s 1 dítětem, z 50,7 % domácnosti se dvěma dětmi, 6,4 % dále tvoří domácnosti se 3 dětmi a zbylé necelé 1 % domácnosti, v nichž žijí více než tři děti. V roce 2007 je poměr těchto domácností obdobný. Nejvyšší průměrná konzumace na domácnost je v obou letech sledována u domácností se dvěma dětmi. Nicméně výše průměrné spotřeby alkoholu na domácnost se v obou sledovaných letech značně liší (viz obr. 7), nicméně je v roce 2014 zaznamenán růst spotřeby alkoholických nápojů oproti roku 2007. U domácností, v nichž žije pouze jedno dítě, není daný růst tolik výrazný, zatímco u domácností se třemi a více dětmi je daný nárůst téměř dvojnásobný.

Obr. 7 Průměrná spotřeba alkoholu na domácnost
Zdroj: SRÚ ČSÚ

5.3.4 Spotřeba alkoholických nápojů dle místa bydliště domácností

Na spotřebu alkoholu může mít vliv rovněž místo bydliště dané domácnosti. Důležité může být zejména to, z jakého kraje daná domácnost pochází (a to například i z hlediska produkce druhů alkoholických nápojů v jednotlivých krajích – např. víno v Jihomoravském kraji, pivo v kraji Plzeňském). Vliv ovšem bude mít rovněž typ obce, v níž domácnost žije – jiné spotřební návyky a od nich odvozené výdaje mají domácnosti, které žijí na malých vesnicích (kde jsou poměrně omezeny volnočasové aktivity), jiné pak ty, které bydlí v krajských městech (rušnější život, dražší výdaje na bydlení, služby apod.).

V tabulce 13 je uvedena sledovaná spotřeba alkoholických nápojů podle příslušných jednotlivých krajů, v nichž dané domácnosti žijí, a to za oba sledované roky 2007 a 2014.

Tab. 13 Spotřeba alkoholu domácnostmi v jednotlivých krajích

Kraj	2007		2014	
	Počet domácností	Spotřeba (litry)	Počet domácností	Spotřeba (litry)
Hlavní město Praha	397	47 043,12	373	47 484,90
Středočeský	350	53 073,81	323	53 039,45
Jihočeský	208	28 317,21	177	27 878,11
Plzeňský	149	24 663,10	154	22 185,04
Karlovarský	126	14 387,47	93	8 579,06
Ústecký	263	30 840,34	222	28 306,69
Liberecký	128	14 627,38	114	15 981,79
Královéhradecký	168	20 131,22	149	17 617,40
Pardubický	169	28 633,11	132	20 874,32
Vysočina	166	24 597,34	138	19 744,02
Jihomoravský	314	33 623,00	280	31 330,32
Olomoucký	212	24 884,03	170	23 258,61
Zlínský	170	21 609,28	147	21 493,95
Moravskoslezský	410	46 995,10	339	44 733,25
Celkem	3 230	413 425,51	2 811	382 506,91

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Podle tabulky 13, lze konstatovat, že v roce 2007 byl zaznamenán největší počet domácností užívajících alkohol v *Moravskoslezském kraji*. Jedná se celkem o 410 domácností, které vypily téměř 47 tisíc litrů alkoholických nápojů. Ačkoli tyto domácnosti dohromady za tuto spotřebu vydaly největší obnos peněz, tedy 2 139 361 Kč, v přepočtu se ukazují pouze jako nadprůměrní spotřebitelé s útratou necelých 5 218 Kč. V souvislosti s průměrnou konzumací alkoholu na domácnost se pak moravskoslezské domácnosti ukazují jako podprůměrné, se spotřebou ve výši 114,62 litrů.

Největší spotřeba alkoholických nápojů byla v témže roce zaznamenána u 350 *středočeských domácností*, a to ve výši 53 073 litrů. I přes vysokou průměrnou spotřebu 151,64 litrů na domácnost, nepatří středočeské domácnosti mezi největší průměrné konzumenty alkoholu. K těm lze zařadit domácnosti žijící v *Pardubickém kraji*, kde je zaznamenána konzumace na úrovni 169,43 litrů alkoholických nápojů. Pardubické domácnosti rovněž vydaly největší průměrnou částku za tuto spotřebu, celkem 5 883,76 Kč.

Necelých 10 % domácností konzumujících alkohol žije v *Jihomoravském kraji*. Domácnosti zde spotřebovaly 33 623 litrů alkoholických nápojů a v rámci přepočtu na sledovanou jednotku (domácnost) jde o nejnižší průměrnou spotřebu (107 litrů) a rovněž útratu (3 992 Kč) na domácnost.

V *Karlovarském kraji* uvedlo užívání alkoholu pouze 126 domácností, které spotřebovaly nejmenší množství alkoholu – 14 387,47 litrů, i když průměrně na domácnost se jedná o druhou nejmenší spotřebu ve výši 114,19 litrů. V *Libereckém kraji*, kde užívání alkoholických nápojů uvedly pouze dvě domácnosti navíc, byla zjištěna celková spotřeba o necelých 240 litrů vyšší, avšak v přepočtu na domácnost je průměrná konzumace v *Libereckém kraji* vyšší pouze o 0,09 litrů. Lze mezi sebou rovněž porovnat velikost peněžních výdajů domácností v těchto dvou krajích. Menší peněžní obnos byl vydán v *Libereckém kraji* s útratou ve výši 580 808 korun, která zároveň znamená nejnižší výdaje domácností ve všech krajích. V kraji *Karlovarském* pak bylo vydáno o 29 064 korun více.

V **roce 2014** uvedlo konzumaci alkoholických nápojů celkem 373 domácností žijící v *Hlavním městě Praze*, což odpovídá největšímu počtu domácností v tomto roce. Jejich spotřeba alkoholu činí téměř 47 485 litrů, která platí za druhou nejvyšší. Ovšem pražské domácnosti za tuto spotřebu vydaly největší peněžní obnos – celkem přes 2,5 milionu korun, z čehož lze odvodit vysokou cenu alkoholických nápojů v tomto kraji. Průměrná spotřeba pražských domácností činila 127,31 litrů.

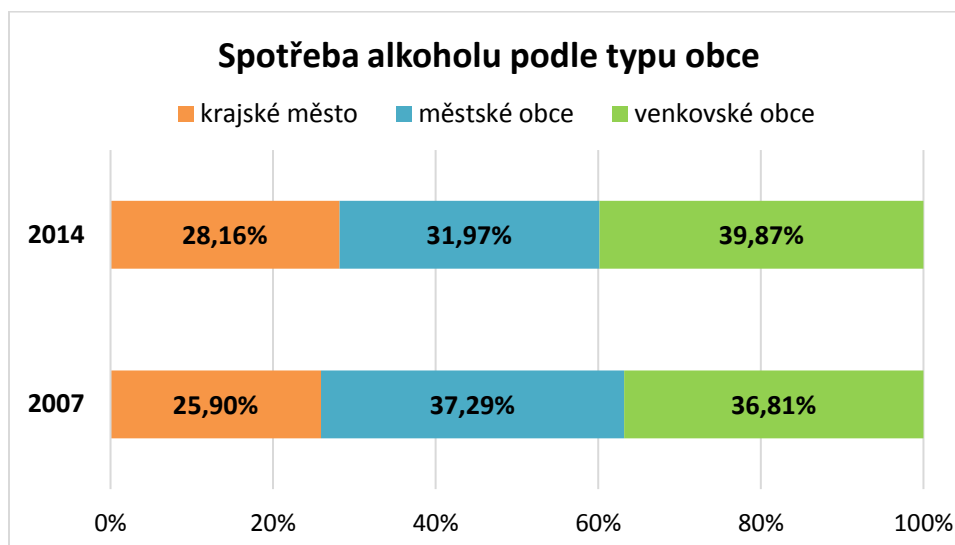
Největší množství alkoholických nápojů bylo opět zkonsumováno ve *Středočeském kraji*. Přestože poklesl počet těchto domácností o 27 jednotek oproti předchozímu sledovanému roku, celková spotřeba se téměř nezměnila – pouze mírný pokles o necelých 35 litrů. Průměrně spotřebované množství na jednu domácnost je však v roce 2014 ve *Středočeském kraji* největší a představuje 164,21 litrů. Přestože *středočeské* domácnosti vypily největší množství alkoholu, jejich útrata je značně nižší (celkem 1 992 343 Kč) v porovnání s výdaji pražských domácností.

Za zmínku stojí rovněž *Moravskoslezský kraj*, kde alkoholické nápoje konzumovalo 339 domácností. Celkem tyto domácnosti spotřebovaly 44 733,25 litrů a utratily za ně 2 364 348 Kč. Což znamená, že v průměru utratily *moravskoslezské* domácnosti nejvíce peněz za alkohol, celkem 6 974,48 korun.

V *Jihomoravském kraji*, kde spotřebu alkoholu uvedlo 280 domácností, bylo spotřebováno celkem 31 330,32 litrů alkoholu. *Jihomoravské* domácnosti za něj vydaly celkem 1,318 milionů Kč. Nicméně v tomto kraji již není zaznamenána nejnižší průměrná spotřeba ani útrata na domácnost. Oproti roku 2007 došlo k posunu a průměrná spotřeba (necelých 112 litrů na domácnost) a útrata (4 709,26 korun) domácností *Jihomoravského kraje* v roce 2014 platí za druhé nejnižší.

V *Libereckém kraji* opět konzumoval alkohol druhý nejnižší počet domácností, a to 114 domácností, jejichž objem spotřeby vystoupal k necelým 15 982 litrům, což představuje pouze 4,18 % celkového zkonsumovaného množství v daném roce. *Liberecké* domácnosti za tyto položky zároveň vydaly druhý nejnižší celkový obnos peněžních prostředků, a to 681 791 Kč.

I v roce 2014 uvedlo v *Karlovarském kraji* spotřebu alkoholu nejméně domácností, a to dokonce pouze 93. Jak útrata, tak i spotřeba (i v rámci přepočtu na jednotku) těchto domácností patřily k nejnižším. *Karlovarské* domácnosti zkonsumovaly 8 579 litrů alkoholických nápojů, což znamená pouze 2,24 % celkového spotřebovaného alkoholu a v přepočtu jde pouze o 92,25 litrů na domácnost. Celkové výdaje činily 437 745 korun (4 707 Kč na domácnost).

Obr. 8 Spotřeba alkoholu podle typu obce
Zdroj: SRÚ ČSÚ

Na obrázku 8 je vyobrazeno srovnání konzumace alkoholických nápojů domácnostmi podle typu obce, v níž daná domácnost žije. Výsledky jsou uvedeny za oba sledované roky 2007 a 2014, na nichž je možné pozorovat změnu spotřeby v rámci osmiletého období.

Lze konstatovat, že v roce 2007 byl největší podíl alkoholu spotřebováván ve městech (37,29 %), následován venkovskými obcemi s 36,81 % a nejmenší podíl byl spotřebován v krajských městech (25,9 %). Nicméně v roce 2014 došlo k oslabení konzumace ve městech na necelých 32 %, která naopak vzrostla ve venkovských obcích, kde dosahuje podílu téměř 40 % a rovněž také v krajských městech.

Za vysokým podílem konzumace alkoholu ve venkovských obcích lze shledávat hned několik příčin. První z nich může být tradice. Lidé na vesnicích často pijí při různých tradičních akcích, k nimž alkohol neodmyslitelně patří – jako jsou hodové zábavy, ostatky, košty vína a slivovice apod. Dalším důvodem může být i historicky zakořeněné hledisko těžké práce, kdy na vesnicích byla často vykonávána fyzicky náročnější práce, po nichž často následovalo uvolnění ve formě požití alkoholu. V neposlední řadě lze hovořit o „absenci zábavy“. Na vesnicích zpravidla není (mimo uvedené tradiční akce) dostupný jiný „druh zábavy“, volnočasových aktivit či kulturního vyžití jako ve větších městech. Lidé tak častěji tíhnou k návštěvě místních hospod, kde se zároveň střetávají s ostatními a lze tudíž v souvislosti s hospodami hovořit o formě sociální interakce na vesnicích.

Na druhou stranu v krajských městech je podíl konzumace alkoholu nejnižší. V souvislosti s tím je možné poukázat právě na jiné možnosti využití volného času kromě konzumace alkoholu. Větší města oplývají rušnějším městským životem, je zde širší nabídka sportovního i kulturního vyžití – od různých sportovišť, přes divadla či kina až po muzea aj.

Podrobnější náhled na tuto problematiku nabízí tabulka 14, která dané obce dále dělí podle počtu obyvatel.

Tab. 14 Spotřeba alkoholu podle velikosti obce

Počet obyvatel	2007			2014		
	Počet obcí	Průměr spotřeby (litry)	Průměr výdajů (Kč)	Počet obcí	Průměr spotřeby (litry)	Průměr výdajů (Kč)
do 499	226	181,69	5 503,27	184	203,96	7 144,91
500–999	259	163,71	5 114,14	251	177,96	6 886,38
1 000–1 999	274	143,48	5 087,11	256	142,19	5 660,54
2 000–4 999	331	123,93	4 452,01	355	126,26	5 277,04
5 000–9 999	259	134,40	4 549,60	181	137,31	5 821,13
10 000–19 999	232	111,38	4 100,53	191	116,32	5 081,04
20 000–49 999	534	105,71	4 234,13	403	112,79	5 160,73
50 000–99 999	460	120,59	5 235,18	362	128,03	5 804,03
100 000 a více	655	117,65	4 991,07	628	127,77	6 548,08
celkem	3 230	128,00	4 809,16	2 811	136,08	5 934,80

Zdroj: SRÚ ČSÚ

Z tabulky 14 vyplývá, že největší průměrná spotřeba alkoholických nápojů je zaznamenána právě u domácností, které žijí v nejmenších obcích s počtem obyvatel do 499. Tato spotřeba činí v roce 2007 zhruba 182 litrů, v roce 2014 pak necelých 204 litrů na domácnost. V obcích, v nichž žije 500 až 999 obyvatel, dosahuje průměrná spotřeba alkoholických nápojů v roce 2007 téměř 164 litrů (potažmo 178 litrů v roce 2014) a platí za druhou nejvyšší. Domácnosti žijící v těchto obcích (do jednoho tisíce obyvatel) rovněž vydají na alkoholické nápoje průměrně nejvíce peněžních prostředků ze všech domácností.

Oproti tomu větší města, kde žije 10 až 50 tisíc obyvatel platí za obce, v nichž domácnosti průměrně spotřebovávají nejméně alkoholických nápojů. Tyto domácnosti rovněž utratí za alkoholické nápoje nejmenší obnos peněžních prostředků. Tyto získané výsledky jsou pravděpodobně způsobeny již dříve zmíněným odlišným využíváním volného času.

5.4 Vliv státních regulací na spotřebu alkoholu domácnostmi

Řádně prováděná státní „protialkoholní“ politika může být účinným nástrojem snižování konzumace alkoholu, což je v posledních letech značný problém ve společnosti. Nedostatečné vymáhání zákona a provádění kontroly ze strany státních orgánů (zejména u policejních složek), dále také lobby firem alkoholového průmyslu a další faktory přispívají k tomu, že konzumaci alkoholu se nedaří dostat pod příjatelnou kontrolu. Je nutné tedy posoudit, zda stát, ať už úmyslně či nikoli, v této funkci selhává.

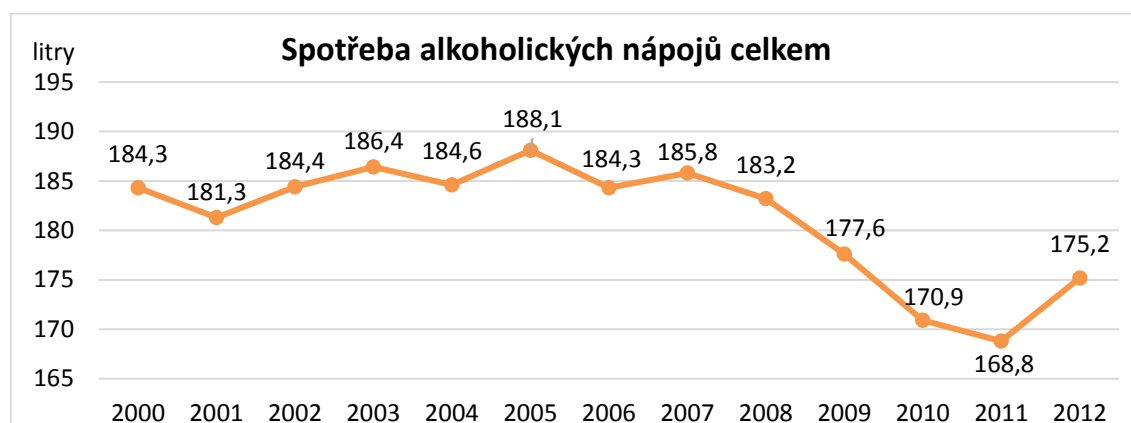
Vliv státních regulací na spotřebu alkoholu je možné posuzovat na základě spotřebitelských projevů konzumace alkoholických nápojů při novelizaci zákona upravujícího alkoholovou problematiku – tedy zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami, který nabyl účinnosti 1. 1. 2006. Tento zákon zrušil předcházející zákon č. 37/1989 Sb., o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi a dále vyhlášku č. 187/1989 Sb., kterou se prováděl zákon o ochraně před alkoholismem a jinými toxikomaniemi.

Novelizace zákona č. 379/2005 Sb., byly provedeny (Zákony pro lidi, 2017):

- 1. ledna 2007 – nabytím účinnosti zákona č. 225/2006 Sb.,
- 1. ledna 2009 – nabytím účinnosti zákona č. 274/2008 Sb.,
- 1. ledna 2010 – nabytím účinnosti zákona č. 305/2009 Sb., který nahradil zákon č. 379/2005 Sb., a jehož platnost končí k 31. 5. 2017,
- 1. dubna 2012 – nabytím účinnosti zákona č. 375/2011 Sb.,
- 1. září 2014 – nabytím účinnosti zákona č. 274/2014 Sb.

Dopady účinností jednotlivých novel na běžného spotřebitele je možné porovnat se spotřebou alkoholických nápojů v litrech na osobu (znázorněnou na obr. 9). Je patrné, že po roce 2005 (s nabytím účinnosti zákona 379/2005 Sb.) dochází ke snižování spotřeby na osobu, která se projevuje až do roku 2011, kdy v následujícím roce spotřeba opět stoupá. Nicméně tato data mohou být značně zkreslená vlivem dopadu ekonomické krize po roce 2008. Ta v oblasti spotřeby způsobila zvýšení spotřebitelských cen. Spotřebitelé pak reagují na zvýšení cen menší spotřebou a spíše se u nich projevuje tendence k úsporám. Na spotřebu tak mají větší vliv spíše jiné faktory, než jsou samotné právní regulace, a to především zvýšení spotřebitelských cen či preference úspor.

Obr. 9 Spotřeba alkoholických nápojů celkem
Zdroj: ČSÚ 2014

Nutno podotknout, že k 31. 5. 2017 dojde ke zrušení zákona č. 379/2005 Sb., který bude nahrazen zákonem č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových látek, s účinností k tomuto datu.

Jak již bylo zmíněno, cena alkoholického nápoje je jedním z hlavních faktorů, podle něž se spotřebitel rozhoduje, zda daný nápoj koupit či ne. Na jeho konečné výši se rovněž podílí uvalované daně zatěžující spotřebitele. Zde vzniká rovněž příležitost pro další zásahy státu, aby danou konzumaci mohl omezovat. Mezi uvalované daně se řadí – spotřební daň a daň z přidané hodnoty (DPH). DPH u alkoholických nápojů je placena ve výši základní sazby DPH, tedy 21 %. U spotřební daně platí, že čím vyšší je obsah alkoholu v nápoji, tím vyšší je i spotřební daň. Výnos z této daně je možno pozorovat v tabulce č. 15. Je tedy možné konstatovat, že stát se snaží omezovat zejména konzumaci tvrdého alkoholu.

Tab. 15 Výnos spotřební daně – alkohol

Výnos ze spotřební daně (v mld. Kč)	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
líh	7,1	7,1	7,0	6,5	6,8	6,5	6,4	6,8
pivo	3,7	3,6	6,4	4,3	4,5	4,7	4,5	4,6
víno	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3

Zdroj: Ministerstvo financí 2011, 2015

6 Diskuze

S ohledem na daný rozsah práce nebylo možné provést zcela podrobnou charakteristiku domácností spotřebovávajících alkohol, avšak získané výsledky postačí na identifikaci ovlivňujících faktorů. Možné budoucí rozpracování práce by mohlo více rozšířit charakteristické znaky daných domácností a další faktory, díky kterým by mohlo dojít k přesnějšímu zacílení protialkoholní politiky tam, kde je to potřeba.

Vliv státních regulací na spotřebu alkoholických nápojů je podle autorky těžce prokazatelný. Spotřebitelé tyto regulace buď nijak nevnímají, nekoordinují svoji spotřebu podle nich anebo na ně téměř nereagují. Vzhledem k neprokázanému vlivu novelizací zákona týkající ho se alkoholové problematiky na spotřebu alkoholu, lze usuzovat, že státní politika v této oblasti není příliš účinná a bylo by vhodné ji provádět efektivněji. Především pak s ohledem na průkaznější faktory ovlivňující spotřebu konzumace alkoholických nápojů, zejména pak cenu, by nejspíš bylo účinnější koordinovat státní politiku cílením právě na tyto faktory.

Cenu výrobku, jakožto hlavní ukazatel, podle kterého se spotřebitel při nákupním rozhodování řídí, je možné koordinovat ze strany státu především daňovým zatížením. Daně „poškozují“ pouze spotřebitele, a naopak státu plynou z daní peníze do státní pokladny, tudíž se jedná i o výhodný krok z hlediska státního rozpočtu. Avšak na druhou stranu i příliš velké daňové zatížení může způsobovat problémy, jako je například únik do šedé ekonomiky a rozvoj černého trhu s alkoholem.

Pozitivním krokem k efektivní regulaci konzumace alkoholu je omezení jeho dostupnosti. To se může týkat jednak určení minimální věkové hranice, aby si mohla osoba pořídit alkohol. Ta je v České republice stanovena dovršení věku 18 let. Přesto se často lze setkat s případy, kdy si mladiství mohou alkohol bez problémů pořídit (supermarkety, diskotéky aj.). V rámci této problematiky by bylo vhodné inspirovat se v zahraničí. Například v Nizozemí se tvrdý alkohol prodává pouze ve speciálních licencovaných prodejnách a vždy je potřeba se prokázat dokladem totožnosti, zejména se kontroluje oprávněný věk. Pivo, které v sobě nemá tak vysoký obsah alkoholu, lze zde pořídit běžně i v obchodech, avšak i zde je možné, že prodejce bude požadovat prokázání věku.

Neméně důležitým doprovodným prvkem je rovněž zajištění vzdělávání a osvěty ohledně škodlivosti návykových látek. Tato preventivní opatření by měla sloužit k předcházení problémů, potažmo i zabraňovat jejich vzniku. Důležité je rovněž chránit ohrožené skupiny, na něž může mít konzumace alkoholu fatální dopady, zejména pak děti a těhotné ženy. Především na děti by měly být zacíleny programy a kampaně proti nadměrnému užívání alkoholu, neboť je nutné děti chránit již v útlém věku, aby si na alkohol nezvykaly příliš brzy a nedocházelo tak k rozvoji závislosti již v raném dětství.

Nesporným negativním projevem je bezesporu alkohol za volantem. I stanovení nulové tolerance alkoholu při řízení je chápáno jako projev zásahů státu do konzumace alkoholických nápojů. Nejde totiž pouze o nebezpečí pouze pro samotného spotřebitele, ale vysokému ohrožení jsou rovněž vystaveni nevinní lidé – ostatní

účastníci silničního provozu, chodci nevyjímaje. Je tudíž potřeba důsledněji provádět silniční kontroly a dechové zkoušky.

Nedostatek je rovněž spatřován ve velmi nízkém omezení televizní reklamy na alkoholické nápoje. Ty jsou vysílány i během dne, a tudíž snadno přístupné i malým dětem. Děti pak kvůli vyššímu povědomí o alkoholických nápojích, je mohou vnímat jako pozitivní věc. Možným řešením, které se zde nabízí, je vyhranění prostoru pro vysílání reklam propagující alkohol až po 22 hodině.

V neposlední řadě je pro efektivní zásahy států do spotřeby alkoholických nápojů rovněž nutné následné provádění kontroly dodržování stanovených pravidel ze strany státních orgánů. Zejména by se jednalo o posílení kontroly policejními složkami, kterou lze často považovat za nedůslednou.

7 Závěr

Cílem této bakalářské práce bylo zhodnotit vývoj a stav spotřeby alkoholu v České republice a rovněž zjistit, zda státní regulace ovlivňují výši spotřeby alkoholických nápojů. Práce se rovněž zaměřila na sledování faktorů, které mají na spotřebu alkoholu vliv. Jako data pro zjištění stavu konzumace alkoholu posloužila Statistika rodinných účtů (z let 2007–2014) z Českého statistického úřadu, která sleduje hospodaření (příjmy a výdaje) českých domácností. Nejprve bylo třeba provést charakteristiku domácností, jejichž prozkoumáním nebyla pouze zjištěna úroveň spotřeby a peněžních vydání na tuto spotřebu, ale rovněž z nich bylo možné identifikovat dané ovlivňující faktory.

Spotřeba alkoholických nápojů byla v České republice v letech 2007–2014 relativně volatilní a po roce 2008 byla též ovlivněna dopadem ekonomické krize. I přes výkyvy v této spotřebě však byly zjištěny neustále rostoucí výdaje na alkoholické nápoje u českých domácností. Hlubším srovnáním roku 2007 s rokem 2014 bylo upozorováno, že průměrná spotřeba alkoholu na domácnost roste, za 8 let vzrostla o 8,08 litrů. Rostoucí jsou rovněž odpovídající peněžní výdaje, které se za stejné období zvýšily o 1 125,64 Kč. Růst celkové spotřeby alkoholu je determinován zvyšováním spotřeby jednotlivých druhů alkoholických nápojů, které jsou v SRÚ pozorovány – pivo, víno a lihoviny. Ve všech letech období 2007–2014 lze pozorovat stejný trend, a sice že největší objem zkonsumovaného alkoholu tvoří pivo. Pivo je rovněž ve srovnání s vínem a lihovinami konzumováno z větší části též v restauracích.

Podrobnějším průzkumem vlastností domácností, které konzumují alkohol, byly zjištěny faktory, které mají na tuto spotřebu vliv. Mezi ně lze zařadit postavení osoby v čele domácnosti a její vzdělání. Největší objem spotřeby je v roce 2007 zaznamenán u domácností v čele se zaměstnancem s nižším vzděláním, v roce 2014 pak u těch domácností, v jejichž čele stojí zaměstnanci s vyšším vzděláním, avšak tyto výsledky jsou zkreslovány největším zastoupením těchto domácností ve vzorku. Proto po přepočtení na sledovanou jednotku, tedy domácnost, bylo odhaleno, že největšími konzumenty jsou domácnosti ekonomicky neaktivních osob s dalšími ekonomicky aktivními členy. Dalším zjištěným faktorem byl druh dané domácnosti, v rámci něhož se v obou letech jako největší konzumenti ukázaly úplné smíšené rodiny s dětmi (oba rodiče, děti a další příbuzní nebo ekonomicky aktivní dítě). Zajímavé bylo rovněž pozorování domácností jednotlivců, které tvoří buď pouze muž, nebo žena. U ženy byla ve srovnání s mužem zaznamenána nižší průměrná spotřeba i nižší průměrné výdaje za alkohol, avšak při porovnání ceny za jednotku vypitého alkoholu je jasné, že ženy za litr alkoholu utratí v průměru více, což ukazuje na konzumaci levnější alkoholických nápojů u mužů (pivo) ve srovnání s ženami (víno, drinky apod.). Počet dětí rovněž sehrává svoji roli při spotřebním rozhodování domácností. V obou sledovaných letech konzumovaly v průměru větší množství alkoholu bezdětné domácnosti oproti těm, v nichž děti jsou. Nicméně hlubší zjišťování u domácností s dětmi ukázalo, že největšími konzumenty jsou domácnosti se dvěma dětmi. V roce 2014 pak dokonce tyto domácnosti předčily svojí

spotřebou bezdětné domácnosti, a to v průměru o 20 litrů. Místo bydliště domácnosti platí za další faktor, který sehrává roli v konzumaci alkoholických nápojů. Vliv na spotřebu může mít kraj, v němž domácnost žije. V roce 2007 byla největší průměrná spotřeba zaznamenána u domácností z Pardubického kraje, v roce 2014 pak u střeďočekých domácností. Oproti tomu nejmenší průměrná spotřeba byla zaznamenána v Jihomoravském kraji (rok 2007), potažmo v kraji Karlovarském (2014). Největší peněžní výdaje na alkohol byly v roce 2007 zaznamenány u moravskoslezských domácností, zatímco v roce 2014 se největší peněžní útrata týkala domácností žijících v Praze. Posledním sledovaným faktorem působícím na spotřebu alkoholu je typ obce, v níž domácnost žije. Bylo zjištěno, že domácnosti žijící ve venkovských obcích průměrně spotřebovávají více alkoholu než ty, které žijí ve větších městech. Největší průměrná spotřeba je zaznamenávána v obcích do 1000 obyvatel, kde velkou roli sehrává zakořeněná tradice. Oproti tomu u domácností, které bydlí ve městech s 10 000 až 50 000 obyvateli, je průměrná spotřeba alkoholu nejmenší.

Velký nedostatek je spatřován v posouzení účinnosti vlivu státních regulací na spotřebu alkoholu. V rámci pozorování novel zákona č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami nebyl zjištěn vliv regulací na tuto spotřebu. Naopak bylo vypořádáno, že mnohem větší vliv mají zcela jiné faktory, a to především cena nápoje. Nabízí se tedy otázka, zda stát nemá regulovat spotřebu alkoholu spíše prostřednictvím ovlivňování ceny nebo zavedením speciálních licencovaných prodejen určených k prodeji alkoholických nápojů s vyšším obsahem alkoholu.

Státní regulace konzumace alkoholu je důležitá. Jako podpůrný nástroj se nabízí vzdělávání o škodlivosti působené alkoholem a dále pak důležitější prevence, tedy provádění takových opatření, které by vedly k tomu, aby následné škody způsobené alkoholem vůbec nevznikaly.

8 Literatura

- BAKEŠ, M., KARFÍKOVÁ, M., KOTÁB, P., MARKOVÁ, H. A KOL. *Finanční právo*. 5. upr. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 576 s. ISBN 978-80-7400-801-6.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika v číslech – 2010: Spotřeba obyvatelstva* [online]. 2010. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20556107/14091010.pdf/>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika v číslech – 2013: Spotřeba obyvatelstva* [online]. 2013. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20556119/14091310.pdf/>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Česká republika v číslech – 2015: Spotřeba obyvatelstva* [online]. 2015. [cit. 2017-04-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20556127/32020315c10.pdf/>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD¹. *Průměrná roční míra inflace v letech 1994–2016* [online]. 2017. [cit. 2017-04-23]. Dostupné z: https://www.czso.cz/csu/czso/2-inflace_1994_
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Rozvody podle příčiny rozvratu manželství na straně muže a ženy* [online]. 2016. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/32853351/13006716rc10.pdf/>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Spotřeba potravin – 1948–2012: Alkoholické nápoje celkem* [online]. 2014. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/documents/10180/20533962/21401317.pdf>
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Statistika rodinných účtů*. [CD-ROM]. 2007–2014.
- ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD². *Statistika rodinných účtů – Metodika do roku 2016* [online]. 2017. [cit. 2017-04-22]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/statistika-rodinnych-uctu-metodika>
- FRYŠTÁK, M., PROVAZNÍK, J., SEDLÁČKOVÁ, J., ŽATECKÁ, E. *Trestní právo hmotné – zvláštní část*. 1. vyd. Ostrava: KEY Publishing, 2015. 195 s. ISBN 978-80-7418-225-9.
- HOYER, W. D., MACCINNIS, D. J., PIETERS, R. *Consumer behavior*. 6th ed. New York: South-Western/Cengage Learning, 2013. 497 s. ISBN 978-1-133-27449-0.
- HUBINKOVÁ, Z. A KOL. *Psychologie a sociologie ekonomického chování*. 3. aktualiz., dopl. a přeprac. vyd. Praha: Grada Publishing, 2008. 208 s. ISBN 978-80-247-1593-3.
- CHOMYNOVÁ, P. A KOL. *Evropská studie o alkoholu a jiných drogách (ESPAD): Výsledky průzkumu v České republice v roce 2011* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2014 [cit. 2017-02-28]. 213 s. ISBN 978-80-7440-101-5. Dostupné z: https://www.vlada.cz/assets/urad-vlady/vydavatelstvi/vydane-publikace/Evropska_skolni_studie_ESPAD_web.pdf
- KALINA, K. A KOL. *Klinická adiktologie*. 1. vyd. Praha: Grada Publishing, 2015. 696 s. ISBN 978-80-247-4331-8.
- KOUDELKA, Z., ONDRUŠ, R., PRŮCHA, P. *Zákon o obcích (obecní zřízení): komentář*. 4. dopl. vyd. Praha: Linde, 2009. 486 s. ISBN 978-80-7201-760-7.

- KOUKOLÍK, F. *Češi: Proč jsme kdo jsme – a jak dál?* 2. rozš. vyd. Praha: Galén, 2016. 451 s. ISBN 978-80-7492-234-3.
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Zpráva o činnosti daňové a celní správy České republiky za rok 2011* [online]. 2012. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/dane/danove-a-celni-statistiky/zpravy-o-cinnosti-financni-a-celni-sprav/2011/zprava-o-cinnosti-danove-a-celni-spravy-22062>
- MINISTERSTVO FINANCÍ ČR. *Zpráva o činnosti Finanční správy ČR a celní správy ČR za rok 2015* [online]. 2016. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/dane/danove-a-celni-statistiky/zpravy-o-cinnosti-financni-a-celni-sprav/2015/zprava-o-cinnosti-financni-spravy-cr-a-c-25563>
- MRAVČÍK, V., CHOMYNOVÁ, P., GROHMANNOVÁ, K., JANÍKOVÁ, B., TION LEŠTINOVÁ, Z., ROUS, Z., KIŠŠOVÁ, L., KOZÁK, J., NECHANSKÁ, B., VLACH, T., ČERNÍKOVÁ, T., FIDESOVÁ, H., JURYS-TOVÁ, L., VOPRAVIL, J. *Výroční zpráva o stavu ve věcech drog v České republice v roce 2015* [online]. Praha: Úřad vlády České republiky, 2016 [cit. 2017-04-01]. ISBN 978-80-7440-156-5. Dostupné z: http://www.drogy-info.cz/data/obj_files/32232/741/VZ_2015_drogoва_situace_v_CR_v02.pdf
- NÁRODNÍ MONITOROVACÍ STŘEDISKO PRO DROGY A ZÁVISLOSTI. *Kampaně zaměřené na kouření, konzumaci alkoholu a prevenci zdravotních rizik* [online]. 2015. [cit. 2017-03-31]. Dostupné z: <http://www.drogy-info.cz/drogoва-situace-2014/prevence-2014/medialni-a-informacni-kampane-2014/kampane-zamerene-na-koureni-konzumaci-alkoholu-a-prevenci-zdravotnich-rizik-2014/>
- OECD. *Society at a Glance 2016: OECD Social Indicators* [online]. 8th ed. Paris: OECD Publishing, 2016 [cit. 2016-11-13]. ISBN 978-92-64-26148-8. Dostupné z: http://www.oecd-ilibrary.org/social-issues-migration-health/society-at-a-glance-2016_9789264261488-en
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Přehled o nehodovosti na pozemních komunikacích v České republice za rok 2015* [online]. Praha: Ředitelství služby dopravní policie Policiejního prezidia České republiky, 2016 [cit. 2016-11-19]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/statistika-nehodovosti-900835.aspx?q=Y2hudW09Mg%3d%3d>
- STŘÍTESKÝ, V. *Diference ve spotřebním chování mužů a žen: význam kritéria pohlaví v segmentaci spotřebních trhů*. 1. vyd. Zlín: Radim Bačuvčík – VeRBuM, 2015. 264 s. ISBN 978-80-97500-65-1.
- VLÁDA ČR. *Rada vlády pro koordinaci protidrogové politiky* [online]. 2016. [cit. 2017-04-01]. Dostupné z: <https://www.vlada.cz/cz/ppov/protidrogoва-politika/protidrogoва-politika-72746/>
- WORLD HEALTH ORGANIZATION REGIONAL OFFICE FOR EUROPE. *European action plan to reduce the harmful use of alcohol 2012–2020* [online]. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 2012 [cit. 2016-11-13]. ISBN 978-928-9002-868. Dostupné z: http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0008/178163/E96726.pdf

- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení).* In: Sbírka zákonů 2000. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2000, ročník 2000, částka 38, číslo 128. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=3426>
- Zákon č. 262/2006 Sb., zákoník práce.* In: Sbírka zákonů 2006. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2006, ročník 2006, částka 84, číslo 262. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4930>
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů.* In: Sbírka zákonů 2005. Praha: Tiskárna Ministerstva vnitra, 2005, ročník 2005, částka 133, číslo 379. ISSN 1211-1244. Dostupné z: <http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/ViewFile.aspx?type=c&id=4731>
- ZÁKONY PRO LIDI. *Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů – Historie* [online]. 2017. [cit. 2017-05-01]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2005-379/historie>

9 Seznam obrázků

Obr. 1	Spotřeba alkoholu na 1 obyvatele	25
Obr. 2	Spotřeba alkoholu domácnostmi a výdaje za alkohol	26
Obr. 3	Spotřeba jednotlivých druhů alkoholu (v %)	27
Obr. 4	Spotřeba alkoholických nápojů podle místa spotřeby (2007)	33
Obr. 5	Spotřeba alkoholických nápojů podle místa spotřeby (2014)	34
Obr. 6	Cena litru alkoholu	35
Obr. 7	Průměrná spotřeba alkoholu na domácnost	43
Obr. 8	Spotřeba alkoholu podle typu obce	46
Obr. 9	Spotřeba alkoholických nápojů celkem	49

10 Seznam tabulek

Tab. 1	Frekvence konzumace alkoholu u šestnáctiletých studentů (v %)	16
Tab. 2	Dopravní nehody zaviněné pod vlivem alkoholu a jejich následky	17
Tab. 3	Počet domácností konzumujících alkohol ve výběru SRÚ	24
Tab. 4	Spotřeba alkoholu a výdaje za alkohol v letech 2007 a 2014	28
Tab. 5	Spotřeba piva	29
Tab. 6	Spotřeba vína	30
Tab. 7	Spotřeba lihovin a ostatních alkoholických nápojů	32
Tab. 8	Postavení osoby v čele domácnosti	36
Tab. 9	Spotřeba alkoholu domácnostmi podle postavení osoby v čele	36
Tab. 10	Počet domácností podle jejich druhu	39
Tab. 11	Druh domácností a jejich spotřeba a útrata	39
Tab. 12	Vliv dětí v domácnosti na konzumaci alkoholu	42
Tab. 13	Spotřeba alkoholu domácnostmi v jednotlivých krajích	44
Tab. 14	Spotřeba alkoholu podle velikosti obce	47
Tab. 15	Výnos spotřební daně – alkohol	49